

ПРИЛАГАНЕ НА
ИНСТРУМЕНТИТЕ
НА ЕС В ОБЛАСТТА
НА ГРАЖДАНСКОТО
ПРАВОСЪДИЕ

ПРИЛАГАНЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ГРАЖДАНСКОТО ПРАВОСЪДИЕ

Прилагане на Регламент (ЕО) № 2201/2003 (ЕС) на Съвета относно признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни и родителски дела (Брюксел IIa)

Прилагане на Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право и признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи

Прилагане на Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право и признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществените последици на регистрираните партньорства

Регламент (ЕС) 2016/1191 за насърчаване на свободното движение на гражданите чрез опростяване на изискванията за представяне на някои официални документи в ЕС

Зузана Фишерова
Тияна Кокич

Институт CEELI и Асоциацията на хърватските съдии

Декември 2021

Съдържанието на това съобщение отразява единствено възгледите на автора и е изцяло на негова отговорност. Европейската комисия не поема никаква отговорност за използването на съдържащата се в него информация.

СЪДЪРЖАНИЕ

Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 година за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право и признаването и изпълнението на решения в областта на имуществените отношения между съпрузи и	
Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета от 24 юни 2016 година за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право и признаването и изпълнението на решения в областта на имуществените последици на регистрираните партньорства	5
Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1347/2000 („Брюксел IIa“)	25
Трансгранични бракоразводни производства съгласно Регламент Брюксел IIa	47
Регламент (ЕС) 2016/1191 за насърчаване на свободното движение на гражданите чрез опростяване на изискванията за представяне на някои официални документи в Европейския съюз	55

**Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от
24 юни 2016 година
за осъществяване на засилено сътрудничество в областта
на компетентността, приложимото право и признаването
и изпълнението на решения в областта на имуществените
отношения между съпрузи и Регламент (ЕС) 2016/1104 на
Съвета от
24 юни 2016 година
за осъществяване на засилено сътрудничество в областта
на компетентността, приложимото право и признаването
и изпълнението на решения в областта на имуществените
последиви на регистрираните партньорства**

ВЪВЕДЕНИЕ

Договорът от Амстердам осигури правна рамка, която позволи приемането на закони в областта на международното частно право, които се превърнаха в свързана с националното право независима област на правото на ЕС, определяща минимални процесуални стандарти на равнището на ЕС в определени правни области. Те дават възможност за хармонизирането на правила от особена важност за осигуряването на правна сигурност и предвидимост и прилагане на принципа на взаимно доверие и взаимно признаване на съдебните решения в държавите членки в областта на трансграничното сътрудничество между съдилищата и съдебните органи. Равнопоставеността на държавите—членки на ЕС предполага единодушно признаване на правните инструменти на всички държави членки, както и еднаквото им прилагане на територията на всяка от тях. Въпреки това съществуват две изключения от това правило:

1. Дания и Ирландия, които по силата на споразумението си с ЕС в съответствие с Договора за функционирането на Европейския съюз имат различни позиции по отношение на приемането и прилагането на правните инструменти на ЕС.
2. Механизмът за засилено сътрудничество, съгласно който правните инструменти, приети в рамките на този модел, са пряко приложими и задължително в своята цялост само в онези държави членки, които са ги приели. Всички останали държави членки се считат за „трети държави“ по отношение на тези инструменти.

Все повече двойки в Европейския съюз имат различно гражданство и/или различно обичайно местопребиваване и собственост в няколко държави членки или трети страни. Една от основните цели на Европейския съюз е да установи и развие пространството на свобода, сигурност и правосъдие (ПССП), което осигурява свободното движение на хора, както е посочено в член 1 от Преамбюла на Регламент

(ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 година за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи (наричан по-нататък Регламент за имуществените отношения между съпрузи) и точка 1 от Преамбюла на Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета от 24 юни 2016 година за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право и признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществените последици на регистрираните партньорства (наричан по-долу „Регламент за имуществените последици на регистрираните партньорства“).

След няколкогодишни консултации през 2011 г. Комисията прие предложение за Регламент на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи, и предложение за Регламент на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения в областта на имуществените последици на регистрираните партньорства. Предвид съпротивата на някои държави членки, през 2015 г. Съветът стигна до заключението, че държавите членки не могат да постигнат споразумение в това отношение. През пролетта на 2016 г. седемнадесет държави - членки на ЕС, а именно Австрия, Белгия, България, Германия, Гърция, Испания, Италия, Люксембург, Малта, Нидерландия, Португалия, Словения, Финландия, Франция, Хърватия, Чешката република и Швеция отправиха искания до Комисията, в които посочиха, че желаят да установят засилено сътрудничество помежду си в областта на компетентността, приложимото право и признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи, и по отношение на имуществените последици на регистрираните партньорства. Кипър също изрази желанието си да участва в установяването на засилено сътрудничество, което беше одобрено от Комисията. Механизмът за засилено сътрудничество е отворен за всички държави членки в бъдеще.

В частта си, посветена на имуществения режим между съпрузи, настоящият Регламент допълва съществуващото законодателство, уреждащо отношенията в брак или в съюзи, равностойни или сравними с брака. Двата регламента бяха предшествани от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1347/2000 („Брюксел II bis“), Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета от 20 декември 2010 година за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла („Рим III“) и Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка („Регламент за издръжката“).

В допълнение към Регламент № 2016/1103 относно имуществения режим между съпрузи, Комисията прие Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/1935 на Комисията от 7 декември 2018 година за изготвяне на формулярите, посочени в Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета. Във връзка с Регламент № 2016/1104 относно имуществените последици на регистрираните партньорства Комисията прие Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/1990 на Комисията от 11 декември 2018 година за изготвяне на формулярите, посочени в Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета.

Тъй като Регламентът за имуществения режим между съпрузите и Регламентът за имуществените последици на регистрираните партньорства представляват така наречените Регламенти близнаци, които съдържат почти идентични разпоредби, те ще бъдат разгледани заедно в настоящото ръководство. В случай на различия се прави изрично позоваване.

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

ВРЕМЕВИ ОБХВАТ — член 69, параграф 1 от Регламент № 2016/1103 и член 69, параграф 1 от Регламент № 2016/1104.

Двата регламента се прилагат само за съдебни производства, които са образувани, автентични актове, които са официално съставени или регистрирани, и съдебни спогодби, които са одобрени или сключени на или след 29 януари 2019 г.

В съответствие с член 69, параграф 2 от двата регламента, дори ако производството в държавата членка по произход е образувано преди 29 януари 2019 г., решенията, постановени след тази дата, се признават и изпълняват в съответствие с глава IV, при условие че прилаганите правила за компетентност са в съответствие с тези, посочени в глава II. Глава III се прилага само за съпрузи, които сключват брак или определят приложимото към имуществения режим между съпрузи право след 29 януари 2019 г.

Като изключение от тези разпоредби, членове 63 и 64 от двата регламента (информация, която се предоставя на обществеността, и информация, която държавите членки съобщават на Комисията) се прилагат от 29 април 2018 г. Освен това членове 65 и 67 (съставяне и последващо изменение на списъка на други органи и юристи и процедура на комитет) се прилагат от 29 юли 2016 г.

ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ

Регламентите се прилагат само в държавите членки, обхванати от механизма за засилено сътрудничество, а именно: Австрия, Белгия, България, Хърватия, Чешката република, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Италия, Люксембург, Малта, Нидерландия, Португалия, Словения, Испания и Швеция.

МАТЕРИАЛНОПРАВЕН ОБХВАТ — член 1 от двата регламента (не е идентичен)

Регламент № 2016/1103 се прилага за „имуществените режими между съпрузи“. Регламент № 2016/1104 урежда „въпроси, свързани с имуществените последици на регистрираните партньорства“.

И в двата случая изрично се посочва, че регламентите „не се прилагат към данъчни, митнически или административни въпроси“. Това насочва към частноправния аспект на отношенията, които те регулират. Регламентите съдържат списък на отношенията, които са изрично изключени от обхвата им — било защото са уредени по различен начин, било защото не попадат в компетенциите на ЕС. Списъците в двата регламента са идентични.

По отношение на дерогацията, посочена в буква г), се прилага тълкуването, дадено по делото *Mankopf* (разграничаване на приложното поле на Регламент № 650/2012 относно наследяването от приложното поле на Регламент № 2016/1103 относно имуществения режим между съпрузите и Регламент № 2016/1104 относно имуществените последици на регистрираните партньорства).¹

По отношение на дерогациите, изброени в букви ж) и з) от двата регламента (естеството на вещните права върху недвижим имот и вписването им в регистър на правата), се прилага аналогичното тълкуване на Съда на ЕС по делото *Kubicka*.²

В точка 17 от преамбюла на Регламент № 2016/1103 не е дадена дефиниция на понятието „брак“ и то се определя от националните законодателства на държавите членки (прилага се националното право). Терминът „брак“ може да обхваща еднополовите бракове и това може да е проблематично, като се има предвид, че не всички държави членки, които прилагат регламента, признават еднополовите бракове. По отношение на тълкуването на термина юристите дават приоритет на националното право (*lex fori*).

Точка 18 от преамбюла на Регламент № 2016/1103 съдържа автономното тълкуване на понятието „имуществен режим между съпрузи“. То обхваща всички гражданскоправни аспекти на имуществения режим на съпрузите (както ежедневно управление на имуществото на съпрузите, така и ликвидирането на режима, например в резултат на раздяла или развод на двойката), всички имуществени отношения между съпрузите и в отношенията им с трети лица, произтичащи пряко от брачната връзка или от нейното прекратяване. Освен това тя обхваща не само правилата, от които съпрузите не могат да се отклоняват, но и всички незадължителни правила, за които съпрузите могат да се споразумеят в съответствие с приложимото право, както и всички стандартни правила на приложимото право. **В член 3, параграф 1, буква а) от Регламент № 2016/1104 относно имуществените последици на регистрираните партньорства се съдържа частично автономно определение на понятието „регистрирано партньорство“, което допълнително препраща към конкретното приложимо национално право.**

„**Регистрирано партньорство**“ означава режим на съвместен живот на двама души, който е предвиден в закон, чиято регистрация е задължителна по силата на този закон и която отговаря на правните формалности за създаването му, изисквани от този закон (предполага моногамна връзка, включва еднополовите партньорства). Тълкуването на Съда на ЕС по делото *Coman* (трансгранично събиране на семейства на съпрузи от един пол)³ може да обхване прилагането на настоящия регламент в държава членка, чието национално законодателство не признава еднополовите бракове (например Хърватия).

Тези регламенти, и по-специално Регламент № 2016/1104 относно имуществените последици на регистрираните партньорства, не могат да се прилагат за имуществените последици от неформалното (нерегистрирано) съжителство на партньорите, независимо дали са от противоположния или от същия пол, тъй като в тях изрично

¹ ЕЕС, С-558/16, *Mankopf*, EU:C:2018:138, точки 40 и 41.

² Съд на ЕС, С-218/16, *дело, заведено от Aleksandra Kubicka*, 12 октомври 2017 г., EU:C:2017:755.

³ СЕС, С-673/16, *Relu Adrian Coman, Robert Clabourn Hamilton, Asociația Accept* срещу *Inspectoratul General pentru Imigrări, Ministerul Afacerilor Interne*, 5 юни 2018 г., EU:C:2018:385.

се споменава „регистрацията“ на режима на съжителство като важен елемент от определянето на материалноправния обхват на понятието.

КОМПЕТЕНТНОСТ

Въпросът за компетентността е разгледан в глава II на двата регламента. Тя включва разпоредби относно компетентността по предмета на делото, временните мерки, *lis pendens* и свързаните с тях искове, както и разпоредби относно разглеждането на компетентността и допустимостта.

ПРИВЛЕЧЕНА КОМПЕТЕНТНОСТ ВЪВ ВРЪЗКА С НАСЛЕДЯВАНЕТО — член 4 от двата регламента

Когато съдът на държава членка е сезиран по дела за наследяване на съпруг съгласно Регламент (ЕС) № 650/2012, съдилищата на тази държава са компетентни да се произнасят по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи или имуществените последици на регистрираното партньорство, възникнали във връзка с това дело за наследяване (концентрация на производства в една държава членка). Компетентността по предмета на делото и местната компетентност се уреждат в съответствие с националното право на държавата членка (с други думи, не е задължително един и същ съд или друг орган да е компетентен за тези два вида производства).

Тази разпоредба е **първична и изключителна**, така че ако производството по наследяване е образувано в една държава членка, въпросната държава е компетентна и по дела, свързани с имуществените отношения на съпрузи или регистрирани партньори, и в този случай органите на други държави членки следва служебно да прогласят, че не са компетентни в съответствие с член 15 от двата регламента.

ПРИВЛЕЧЕНА КОМПЕТЕНТНОСТ В ПРОИЗВОДСТВА ПО СПОРОВЕ МЕЖДУ СЪПРУЗИ/ РЕГИСТРИРАНИ ПАРТНЬОРИ — член 5, параграф 1 от Регламент № 2016/1103 — когато

съд на държава членка е сезиран да се произнесе по молба за развод, законна раздяла или унищожаване на брака съгласно Регламент № 2201/2003 на Брюксел II bis, съдилищата на тази държава са компетентни да се произнасят по въпроси на имуществения режим между съпрузи, възникнали във връзка с тази молба. Критерии за компетентност, установени в Регламент „Брюксел II bis“ (т. нар. безусловно привлечена компетентност) – включват т. нар. строги критерии за компетентност (член 3, параграф 1, буква а), първо, второ, трето и четвърто тире, и член 3, параграф 1, буква б)), други критерии съгласно сключено между съпрузите споразумение относно компетентността (член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире и членове 5 и 7 — т. нар. облекчени критерии за компетентност).

Член 5, параграф 1 от Регламент № 2016/1104 — Когато съд на държава членка е сезиран с иск за прекратяване или отмяна на регистрирано партньорство, съдилищата на тази държава са компетентни да се произнасят по имуществените последици на регистрираното партньорство, възникнали във връзка с това прекратяване или отмяна,

когато партньорите са съгласни с това. С други думи, компетентността в съответствие с настоящия член предполага съгласие на партньорите. In other words, jurisdiction in accordance with this Article presupposes partners' agreement.

Член 5, параграф 3 от Регламент № 2016/1103 и член 5, параграф 2 от Регламент № 2016/1104:

Ако споразумението между страните е сключено, преди съдът да бъде сезиран по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи, споразумението трябва да отговаря на разпоредбата относно споразумението за пророгация на компетентност съгласно член 7 (страните могат да сключат споразумение с последващо съгласие). Такова съгласие може да бъде дадено устно по отношение на съгласието с протокола от съдебното заседание, но не може да бъде мълчаливо, тъй като мълчаливата пророгация е уредена в член 8 от двата регламента.

Съдебната практика по „други дела“ обхваща:

- а) случаите, когато никой съд не е компетентен съгласно 4 и 5, или
- б) случаите, различни от предвидените в посочените членове.

Компетентността в други случаи се определя въз основа на йерархично подредени, каскадни критерии:

I. ПРОРОГАЦИЯ НА КОМПЕТЕНТНОСТ — член 7, параграф 1 от Регламент № 2016/1103, страните могат да се споразумеят за изключителна компетентност на съдилищата:

1. на държава членка, чието право е приложимо съгласно член 22 (избор на приложимо право) или член 26, параграф 1, буква а) (правото на страната на първото общо обичайно местопребиваване на съпрузите след сключването на брака), или член 26, параграф 1, буква б) (правото на страната на общо гражданство на съпрузите към момента на сключването на брака), или
2. на държавата-членка на сключване на брака.

Член 7, параграф 1 от Регламент № 2016/1104, страните могат да се споразумеят за изключителна компетентност на съдилищата:

1. на държава членка, чието право е приложимо съгласно член 22 (избор на приложимо право), или
2. Държавата членка, съгласно чието законодателство е създадено регистрираното партньорство.

Съгласно член 7, параграф 2 от двата регламента споразумението за пророгация се представя в писмена форма, с отбелязана дата и подписано от страните (всяко съобщаване по електронен път, което осигурява траен запис на споразумението, се счита за равностойно на „писмена форма“).

II. КОМПЕТЕНТНОСТ БЕЗ ПРОПОРГАЦИЯ — член 7 от двата регламента, при липса на споразумение за избор на право между страните, предвижда прилагането на каскадни критерии съгласно **член 6 от двата регламента**:

1. съдът на държавата членка на първото общо обичайно местопребиваване на съпрузите/регистрираните партньори към момента на сезиране на съда, или, ако това не е възможно:
2. съдът на държавата членка по **последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите/регистрираните партньори**, доколкото единият от тях все още пребивава там към момента на сезиране на съда; или, ако това не е така:
3. съдът на държавата членка, на чиято територия е **обичайното местопребиваване на ответника към** момента на сезиране на съда; или ако това не е възможно
4. съдът на държавата членка, на която съпрузите/регистрираните партньори **имат общо гражданство към** момента на сезиране на съда.⁴

По отношение на регистрираните партньорства се прилага допълнителен, пети, обективен критерий — **съгласно националното право на коя държава е създадено регистрираното партньорство**.⁵

Както и в други регламенти на ЕС в областта на семейното право, двата регламента не съдържат определение за обичайно местопребиваване, което означава, че във всеки отделен случай се прилага автономно определение съгласно утвърдената съдебна практика на Съда на Европейския съюз (СЕС). От друга страна, гражданството се определя в съответствие с разпоредбите на правото на държавата, чието гражданство страната претендира да притежава. Ако дадена страна има няколко националности, всички те са еднакво значими за определяне на компетентността в съответствие с тълкуването на Съда на ЕС по делото *Hadadi*.⁶

ПРЕЗЮМИРАНА КОМПЕТЕНТНОСТ — член 8 от двата регламента. Прилага се, ако ответникът се яви и не оспори компетентността.

Пророгацията се прилага само в полза на съда на държава членка, чието право е приложимо съгласно член 22 или 26, параграф 1, букви а) и б) от Регламента за имуществените режими между съпрузи, или член 22 или 26, параграф 1, букви а) и б) от Регламента за имуществените последици на регистрираните партньори.

Презюмираната пророгация на компетентност е недопустима по отношение на компетентността съгласно член 4 и член 5, параграф 1 от двата регламента. **Член 8**,

⁴ Член 6 от Регламента относно имуществените режими между съпрузи.

⁵ Член 6 от Регламента относно имуществените последици на регистрираните партньорства.

⁶ СЕС, С-168/08, *Laszlo Hadadi (Hadady) срещу Csilla Marta Mesko, с брачно име Hadadi (Hadady)*, 16 юни 2009 г., EU:C:2009:474.

параграф 2 от двата регламента — защитна разпоредба — защитава процесуалните интереси на ответника. Преди да прогласи своята компетентност съгласно принципа на презюмираната компетентност, съдът гарантира, че ответникът е информиран за правото си да оспори компетентността и за последиците от явяването или неявяването си пред съда.

АЛТЕРНАТИВНА КОМПЕТЕНТНОСТ — член 9, параграф 1 от двата регламента. Ако съд на държава членка, който е компетентен съгласно членове 4 и 5 или член 6, букви а), б), в) или г), счете, че неговото право не предвижда правния институт на регистрираното партньорство, той може да се откаже от компетентност. Когато съд, посочен в параграф 1 от настоящия член, се откаже от компетентност и когато страните в производството се споразумеят да възложат компетентност на съдилищата на всяка друга държава членка в съответствие с член 7, компетентни да се произнасят по въпроси, свързани с имуществените последици на регистрираното партньорство, са съдилищата на тази държава членка.

Член 9, параграф 3 от двата регламента — алтернативната компетентност не се прилага, когато страните са получили прекратяване на брака или анулиране на регистрирано партньорство, които могат да бъдат признати в държавата членка на сезирания съд.

СУБСИДИАРНА КОМПЕТЕНТНОСТ — член 10 от двата регламента. Ако нито един съд на държава членка не е компетентен съгласно член 4, 5, 6, 7 или 8 или когато всички съдилища по член 9 са обявили, че се отказват от компетентност, и нито един съд на държава членка не е компетентен съгласно член 6, буква д), член 7 или 8, съдилищата на държава членка са компетентни, доколкото недвижимото имущество на единия или на двамата партньори се намира на територията на тази държава членка, но в такъв случай сезираният съд е компетентен да се произнесе само относно това недвижимо имущество (*forum rei sitae*).

FORUM NECESSITATIS — член 11 от двата регламента. Ако нито един съд на държава членка не е компетентен съгласно член 4, 5, 6, 7, 8 или 10 или когато всички съдилища съгласно член 9 са обявили, че се отказват от компетентност, и нито един съд на държава членка не е компетентен съгласно член 6, буква д), или член 7, 8 или 10, съдилищата на държава членка могат по изключение да се произнесат относно имуществените последици на регистрирано партньорство, ако производството не може да се образува или проведе в рамките на разумното или не е възможно в трета държава, с която случаят е тясно свързан. Делото трябва да е свързано в достатъчна степен с държавата членка на сезирания съд.

НАСРЕЩНИ ИСКОВЕ — член 12 от двата регламента. Съдът, в който се води производството на основание член 4, 5, 6, 7, 8, 10 или 11, е компетентен също така да разглежда насрещни икове, доколкото те попадат в обхвата на настоящия регламент.

СЕЗИРАНЕ НА СЪД И СЪГЛАСУВАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТТА — в член 14 от двата регламента се посочват три хипотези, при които съдът се счита за сезиран, за да се определи компетентността си по всяко отделно дело.

ПРОВЕРКА ЗА КОМПЕТЕНТНОСТ И ДОПУСТИМОСТ НА ИСКА — член 15 от двата регламента. Когато съд на държава членка бъде сезиран по дело, свързано с имуществените последици на регистрирано партньорство, което не попада в неговата компетентност по силата на настоящия регламент, той служебно се обявява за некомпетентен.

В член 16, параграф 1 от двата регламента се определят правилата за разглеждане на допустимостта (когато ответник с обичайно местопребиваване в държава, различна от държавата членка, в която е предявен искът, не се яви, съдът, който е компетентен съгласно настоящия регламент, спира производството, докато не се установи, че ответникът е имал възможност да получи исковата молба или равностоеен документ своевременно, за да организира защитата си, или че са били предприети всички необходими мерки за тази цел. За връчването на документи от една държава членка в друга се прилага Регламент (ЕО) № 1393/2007 на Съвета. Когато Регламент (ЕО) № 1393/2007 не е приложим, се прилага член 15 от Хагската конвенция от 15 ноември 1965 г. за връчване в чужбина.

Без оглед на предходните разпоредби, в спешни случаи съдията може да издаде заповед за прилагане на всякакви привременни мерки или мерки за закрила.

Искът за *restitutio in integrum* може да бъде подадена в разумен срок, след като ответникът е узнал за съдържанието на решението. Държавата членка може да определи крайния срок, при условие че този срок не е по-кратък от една година от датата на постановяване на съдебното решение.

LIS PEDENS (ВИСЯЩ ПРОЦЕС) — член 17 от двата регламента. Когато искове с един и същ предмет, на едно и също основание и между едни и същи страни са предявени в съдилища на различни държави членки, съдът, пред който искът е предявен по-късно, спира служебно производството до установяване на компетентността на първия сезиран съд. По посочените в параграф 1 дела по искане на сезиран със спора съд всеки друг сезиран съд незабавно уведомява първия съд относно датата, на която е бил сезиран. След установяване на компетентността на първия сезиран съд, съдът, пред който е предявен иск по-късно, се отказва от компетентност в полза на първия сезиран съд (в съответствие с член 29 от Регламент № 1215/2012 на Съвета „Брюксел I bis“). Съгласно съдебната практика на Съда на ЕС понятието „иск на едно и също основание“ във връзка с Регламент „Брюксел I bis“ не означава, че става въпрос непременно за едни и същи искове. Достатъчно е молбите да са с един и същ предмет, например иск за плащане въз основа на споразумение или установителен иск относно съществуването и валидността на споразумението⁷ (може да се приложи и към разпоредбата на член 17 от двата регламента).

СВЪРЗАНИ ИСКОВЕ — член 18 от двата регламента. Прилага при липса на идентичност на страните или предмета на делото, но исковете са толкова тясно свързани, че е целесъобразно да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от постановяване на несъвместими решения в рамките на отделни производства. В този

⁷ СЕС, С-144/86, *Gubisch Maschinenfabrik KG срещу Giulia Palumba*, 8 декември 1987 г., ЕС: С:1987:528.

случай всеки съд, различен от първия сезиран съд, може да спре производството. Когато исковете са висящи на първа инстанция, всеки съд, различен от първия сезиран съд, може също така, по молба на една от страните, да се откаже от компетентност, ако първият сезиран съд е компетентен по въпросните искове и неговото право позволява тяхното обединяване (в съответствие с член 29 от Регламент № 1215/2012 на Съвета „Брюксел I bis“). Съдът на ЕС вече е предоставил своето тълкуване на свързаните искове по Регламент „Брюксел I bis“⁸, така че тези решения могат да се прилагат и за тълкуване на свързаните искове по смисъла на настоящите два регламента.

ВРЕМЕННИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ОХРАНИТЕЛНИ, МЕРКИ — член 19 от двата регламента

— компетентни са съдилищата на държавата членка, които са компетентни по същността на спора. Освен това компетентните съдилища могат да бъдат тези на друга държава членка, ако такива искове са предвидени в законодателството на тази държава членка. Тълкуванията във връзка с прилагането на член 35 от Регламент „Брюксел I bis“ могат да се прилагат за целите на тълкуване на член 19 от Регламенти 2016/1103 и 2016/1104.

ПРИЛОЖИМО ПРАВО — глава III от двата регламента

ОБЩИ ВЪПРОСИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО

ВРЕМЕНВИ ОБХВАТ – член 69, параграф 3 от двата регламента

Регламент № 2016/1103 се прилага:

- а) към имуществения режим на съпрузите, които са сключили брак на или след **29 януари 2019 г.**
- б) към имуществения режим на съпрузите, които са сключили брак преди **29 януари 2019 г.**, но съпрузите са сключили споразумение за избор на приложимо право на или след **29 януари 2019 г.**

Регламент № 2016/1104 се прилага:

- а) към имуществения режим на регистрираните партньорства, ако са регистрирани на или след **29 януари 2019 г.**
- б) към имуществения режим на регистрираните партньорства, ако са регистрирани преди **29 януари 2019 г.**, но партньорите са сключили споразумение за избор на приложимо право на или след **29 януари 2019 г.**

СТЪЛКНОВИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ — член 33 от двата регламента. Прилага се за държави с няколко териториални единици, всяка от които има собствен правен режим (например Германия, Испания, Обединеното кралство и САЩ). В този случай се прилагат

⁸ СЕС, С-406/92, *Собствениците на товара, натоварен на борда на кораба „Tatry“ срещу собствениците на кораба „Maciej Rataj“*, 6 December 1994, EU:C:1994:400.

вътрешните стълкновителни норми на съответната държава. При липса на такива правила се прави избор между следните правила (без йерархичен ред):

- а) всяко позоваване на правото на държавата, посочено в параграф 1, за целите на определянето на приложимото право съгласно разпоредбите относно обичайното местопребиваване на партньорите се тълкува като позоваване на правото на териториалната единица, в която партньорите имат обичайно местопребиваване;
- б) всяко позоваване на правото на държавата, посочено в параграф 1, за целите на определянето на приложимото право съгласно разпоредбите относно гражданството на партньорите се тълкува като позоваване на правото на териториалната единица, с която партньорите са най-тясно свързани;
- в) всяко позоваване на правото на държавата, посочено в параграф 1, за целите на определянето на приложимото право съгласно която и да е друга разпоредба, която използва други елементи като свързващи критерии, се тълкува като позоваване на правото на териториалната единица по местонахождение на съответния елемент (например ако свързващият фактор е правото на държавата, по чиито правила е създадено регистрираното партньорство, а държавата има повече от една правна система (например САЩ), се прилага правото на съответния щат на САЩ, където е регистрирано партньорството).

МЕЖДУЛИЧНОСТНИ СТЪЛКНОВЕНИЯ НА ЗАКОНИ — член 34 от двата регламента.

Прилага се в държави с две или повече правни системи или набори от норми, приложими към различни категории лица - **междумличностен конфликт на правото** (например касти в Индия, подчинени на различни норми) - прилага се личното право, което обхваща въпросния предмет, определен от вътрешните стълкновителни норми в тази държава. При липса на такива правила се прилага правната система или съвкупността от правила, с които съпрузите са най-тясно свързани.

ИЗКЛЮЧВАНЕ НА RENVOI – И двата регламента изключват прилагането на renvoi или по-нататъшно препращане - правото на всяка държава, посочена в регламентите, означава прилагането на действащите в тази държава правни норми, различни от нейните норми на международното частно право.

ПРИНЦИП НА ВСЕОБЩО ПРИЛОЖЕНИЕ И ЕДИНСТВО НА ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО — член 20 и член 21 от двата регламента. Правото, определено като приложимо съгласно настоящия регламент, се прилага дори когато не е право на държава членка (т.е. може да се приложи правото на всяка държава по света). Приложимото право се прилага за всички активи, попадащи в обхвата на този режим, независимо от това къде се намират активите (в държавите членки и/или в трети държави).

ОБХВАТ НА ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО — член 27 от двата регламента. Съдържа **неизчерпателен списък на производствата**, за които се прилага регламентът.

Член 28, параграф 1 от двата регламента. Независимо от член 27, буква е), правото, приложимо за имуществените последици на регистрирано партньорство между партньорите, не може да бъде противопоставяно от някой от партньорите на трето лице в спор между третото лице и единия или двамата партньори, освен ако това трето лице е знаело или, при полагане на дължимата грижа, е следвало да знае за това право.

Член 28, параграф 2 от двата регламента. Съдържа **изчерпателен списък на случаите**, в които се счита, че третото лице е запознато с приложимото право съгласно параграф 1.

Член 28, параграф 3 от двата регламента. Определя критериите за приложимо право, ако са изпълнени условията по параграфи 2 и 3.

АДАптиРАНЕ НА ВЕЩНИ ПРАВА — Когато дадено лице се позове на вещно право, което притежава съгласно приложимото към имуществените последици на регистрираното партньорство право, а правото на държавата членка, в която е извършено позоваването, не познава въпросното вещно право, това вещно право, ако е необходимо и доколкото е възможно, се адаптира към най-близкото равностойно вещно право съгласно законодателството на тази държава, като се вземат предвид целите и интересите, преследвани от конкретното вещно право, и свързаните с него последици.

ИЗКЛЮЧЕНИЯ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО — членове 30 и 31 от двата регламента. Уреждат прилагането на първостепенни повелителни норми (**норми с пряко приложение**) на правото на съда, чието спазване се счита за решаващо от държавата членка за защита на нейните обществени интереси (политически, социални или икономически). Те се прилагат независимо от правото, което иначе е приложимо съгласно двата регламента (съдебна практика на Съда на ЕС - дело *de Silva Martinis*).⁹

Прилагането на разпоредба от правото на която и да е държава, посочена в регламентите, може да бъде отказано само ако това прилагане е явно несъвместимо с **обществения ред** (*ordre public*) на съда (съдебна практика на Съда на ЕС - дело *Krombach*).¹⁰

ВРЪЗКИ, ЗА ДА СЕ ОПРЕДЕЛИ ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО:

ИЗБОР НА ПРАВО ОТ СТРАНИТЕ - първична връзка

Член 22, параграф 1 от Регламент № 2016/1103 - съпрузите или бъдещите съпрузи могат да се споразумеят да определят или да променят приложимото право, но това правило е ограничено до избора на едно от следните две законодателства:

⁹ Решение на Съда на ЕС от 31 януари 2019 г. по дело *Agostinho da Silva Martins срещу Dekra Claims Services Portugal SA*, C-149/18, EU:C:2019:84

¹⁰ СЕС, C-7/98, *Dieter Krombach срещу André Bamberski*, 28 март 2000 г., EU:C:2000:164

- а) правото на държавата, в която съпрузите или бъдещите съпрузи, или един от тях, са имали обичайно местопребиваване към момента на сключване на споразумението за избор на право, или
- б) правото на държавата, чийто гражданин е единият от съпрузите или бъдещият съпруг към момента на сключване на споразумението.

Член 22, параграф 1 от Регламент № 2016/1104 – съдружниците или бъдещите съдружници могат да се споразумеят да посочат или да променят приложимото право, но това правило е ограничено до избора на **едно от следните три законодателства**:

- а) правото на държавата, в която партньорите или бъдещите партньори, или един от тях, е имал **обичайно местопребиваване към** момента на сключване на споразумението за избор на право, или
- б) правото на държавата, чийто **гражданин е** един от партньорите или бъдещите партньори към момента на сключване на споразумението, или
- в) правото на държавата, съгласно чието право е **създадено регистрираното** партньорство (понякога това е единствената възможност).

В **член 22, параграф 2 от двата регламента** се определят правилата за **прилагане с обратно действие** или промяна на приложимото право, но само ако такава промяна е била договорена (промяната на приложимото право има действие само за напред). Всяко изменение на приложимото право с обратно действие съгласно параграф 2 не трябва да засяга неблагоприятно правата на трети лица, произтичащи от това право (**член 22, параграф 3 от двата регламента**).

И двата регламента уреждат формалната валидност на споразумението за промяна на закона, съгласието и формалната валидност на споразумението за имуществени отношения между съпрузи/споразумението за имуществените последици на регистрираните партньорства (**член 23 от двата регламента**). **Споразумението за избор на приложимо право е формално валидно**, ако е изразено в **писмена форма, положена е дата е и е подписано** (съобщението по електронен път, което осигурява траен запис на споразумението, се счита за равностойно на писмено). То може да включва **допълнителни формални изисквания** съгласно националното право на държавата членка, в която двамата съпрузи/партньори имат обичайно местопребиваване към момента на сключване на споразумението (ако съпрузите/партньорите имат обичайно местопребиваване в различни държави членки, споразумението е формално валидно, ако отговаря на изискванията на законодателството на една от двете държави).

Съществуването и материалноправната валидност на споразумение за избор на право или на някое от неговите условия се определят от правото, което би било приложимо съгласно член 22, ако споразумението или условието са валидни.

Изключението от това правило е предвидено в **член 24, параграф 2 от двата регламента**.

Член 25 от двата регламента. За да бъдат **официално валидни споразуменията относно имуществените отношения в брака/регистрираното партньорство, трябва да бъдат** изпълнени основните (писмена форма, дата, подпис на двете страни) и допълнителните (идентични с тези в член 22 от двата регламента) изисквания.

ПРИЛОЖИМО ПРАВО ПРИ ЛИПСА НА ИЗБОР ОТ СТРАНИТЕ

Член 26, параграф 1 от Регламент № 2016/1103 — критерии за определяне на приложимото право (**изчерпателен списък**):

- а) на първото общо обичайно местопребиваване на съпрузите след сключване на брака, или ако това не е изпълнено,
- б) на общото гражданство на съпрузите към момента на сключване на брака, или ако това не е изпълнено, или съпрузите имат повече от едно общо гражданство към момента на сключване на брака (например, ако единият или двамата имат двойно гражданство), се прилагат само букви а) и в) от параграф 1
- в) с която съпрузите заедно имат най-тесни връзки към момента на сключване на брака, като се отчитат всички обстоятелства.

Освобождаване – всеки от съпрузите има право да поиска от съдебния орган да не прилага правото по член 26, параграф 1, буква а) от регламента, а правото на друга държава, но съпругът трябва да докаже, че са изпълнени **кумулятивно** две изисквания:

- а) последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите е било в тази друга държава за значително по-дълъг период от време, отколкото в държавата, посочена в буква а), и
- б) и двамата съпрузи са се позовавали на правото на тази друга държава при уреждането или планирането на имуществените си отношения.

В този случай правото на тази друга държава се прилага от момента на сключване на брака, а в случай че единият от съпрузите не е съгласен - от установяването на последното общо обичайно местопребиваване, и не засяга по неблагоприятен начин правата на трети лица.

При липса на споразумение за избор на право от страна на **регистрираните партньори** компетентният орган, прилагащ **Регламент № 2016/1104**, прилага правото на държавата, по чието право е създадено регистрираното партньорство, съгласно **член 26, параграф 1 от Регламента**.

Като **изключение е предвидено** положение, идентично с това за **съпрузите** съгласно член 26, параграф 2 от Регламент № 2016/1103 относно имуществото между съпрузи.

ПРИЗНАВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ

Режимът на признаване в Регламент № 2016/1103 и Регламент № 2016/1104 е комбинация от модели, произтичащи от Регламент Брюксел II bis № 2201/2003, Регламент № 4/2009 относно задълженията за издръжка и Регламент № 650/2012 относно наследяването.

ОБХВАТ НА ПРИЛАГАНЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРИЗНАВАНЕТО

Времеви, териториален и материалноправен обхват на Регламент № 2016/1103 и Регламент № 2016/1104 — автономно тълкуване

Член 3, параграф 1, параграф ii), буква д) от двата регламента — „решение“ означава всяко решение в областта на имуществените последици на регистрирано партньорство, постановено от съд на държава членка, независимо от наименованието на решението, включително решение на съдебен служител относно определянето на разходите или разноските.

Член 3, параграф 2 от двата регламента — „съд“ означава всеки съдебен орган и всички други органи и правни специалисти, компетентни по въпросите на имуществените последици на регистрирани партньорства, които упражняват съдебни функции, или действат чрез делегиране на правомощия от страна на съдебен орган, или действат под контрола на съдебен орган.

Следователно улесненият режим на признаване се прилага само за решения, постановени от други държави-членки в рамките на обхвата на настоящите регламенти. Решенията на всички останали държави се считат за решения на т.нар. трети държави, чиито решения се признават и уреждат от националното право.

ПРИЗНАВАНЕ

ЕСТЕСТВО НА ПРОЦЕДУРАТА И ПРЕДМЕТ НА ПРИЗНАВАНЕТО Член 36 от двата регламента – автоматично признаване — само по отношение на държавите членки, които прилагат двата регламента.

Решение, постановено в една държава членка, се признава в другите държави членки, без да се изисква специална процедура (всяка заинтересована страна може да подаде молба за **признаване на** решението в съответствие с процедурите, предвидени в членове 44—57 от двата регламента).

Предмет на признаване може да бъде решение, което все още не е окончателно (не е окончателно в държавата членка по произход на решението). Такова решение може да бъде признато и изпълнено в съответствие с правилата на двата регламента. Съдът на държавата-членка, в която се иска признаване на решение, постановено в друга държава членка, може да спре производството, ако в държавата-членка по произход е подадена обикновена жалба срещу решението.

По правило решенията, постановени в държава членка и подлежащи на изпълнение в тази държава, подлежат на изпълнение в друга държава-членка, когато по молба на заинтересована страна са обявени за изпълними там в съответствие с процедурата, предвидена в членове 44—57.

ОСНОВАНИЯ ЗА НЕПРИЗНАВАНЕ

Четири причини като основания за непризнаване, характерни за всички предишни регламенти на ЕС, уреждащи граждански дела:

- а) ако противоречи на **обществения ред** (*ordre public*) Съдебна практика на Съда на ЕС (делото *Coman*).¹¹
- б) в случай на процедурни нередности в държавата-членка по произход на решението
- в) ако то е несъвместимо с решение, постановено в производство между същите страни в държавата-членка, в която се иска признаване
- г) ако то е несъвместимо с по-ранно решение, постановено в друга държава членка или в трета държава, което се отнася до същия иск и между същите страни, при условие че по-ранното решение отговаря на условията, необходими за признаването му в държавата членка, в която се иска признаване.

При никакви обстоятелства съдът по признаване не може да **надхвърля четирите възможни основания за непризнаване** съгласно член 37 от двата регламента.

Член 39 от двата регламента - клаузата за обществен ред не може да се разпростира в областта на преразглеждането и оспорването на компетентността на съда, постановил решението (дела: *P срещу Q*¹² и *Liberato*¹³).

В член 40 от двата регламента се предвижда, че при никакви обстоятелства решение, постановено в държава-членка, не може да бъде преразглеждано по същество.

ТЕРИТОРИАЛНА И МАТЕРИАЛНА КОМПЕТЕНТНОСТ

Основното правило е да се избере алтернативата между:

- а) **в зависимост от** местоживеенето/пребиваването на страната, срещу която се иска изпълнение, или

¹¹ Съд на ЕС, C-673/16, *Coman*, EU:C:2018:385.

¹² Решение на СЕС от 19 ноември 2015 г. по дело C-455/15, P/K., EU:C:2015:763

¹³ СЕС, C-386/17, *Stefano Liberato/Luminita Luise Grigorescu*, 16 януари 2019 г., EU:C:2019:24.

б) в зависимост от мястото на изпълнение.

Териториалната компетентност се определя в съответствие с националното законодателство. Съгласно член 64 всяка държава членка съобщава на Комисията съдилищата или органите, които са компетентни да разглеждат молби за декларация за изпълняемост. Информация за съдилищата или органите, с които страните следва да комуникират във връзка с процедурата по изпълнение, е достъпна¹⁴ на портала e-justice.europa.eu.

ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

И в двата регламента е предвидена двуетапна процедура за изпълнение.

1. първата част се извършва *ex parte*
2. вторият етап е състезателен

Процедурата се урежда от правото на държавата членка на изпълнение.

В регламентите се определят някои правила за процедурата по изпълнение.

Член 45 от двата регламента - не се изисква заявителят да има пощенски адрес или упълномощен представител в държавата членка на изпълнение, но заявлението се придружава от следните документи:

- а) копие от решението, което отговаря на условията, необходими за установяване на неговата автентичност
- б) удостоверение - издадено от съда или компетентния орган на държавата членка по произход, като се използва стандартизираният формуляр от регламента.

Член 46 от двата регламента – ако удостоверението не бъде представено, съдът или компетентният орган определя срок за представянето му или приема равностоен документ, или, ако прецени, че разполага с достатъчно информация, се отказва от представянето му. Съдът може да изиска от молителя превод на решението.

Член 47 от двата регламента – решението се обявява за изпълнимо незабавно след приключване на формалностите, описани по-горе, без да се налага преразглеждане. Страната, срещу която се иска изпълнение, няма право на този етап от производството да прави каквито и да било изявления по молбата.

Член 48 от двата регламента – решението по молбата за декларация за изпълняемост - доведено до знанието на молителя и на страната, срещу която се иска изпълнение - в съответствие с националното право.

¹⁴ https://e-justice.europa.eu/content_matters_of_matrimonial_property_regimes-559-hr-hr.do?member=1

Член 49 от двата регламента – решението по **молбата за декларация за изпълняемост** може да бъде обжалвано от всяка от страните (компетентният съд е съдът, за който държавата членка е уведомила Комисията). Жалбата се разглежда в съответствие с правилата, уреждащи процедурата по спорни въпроси. Ако страната, срещу която се иска изпълнение, не започне производство пред апелативния съд във връзка с подадената от молителя жалба, съдът спира производството, докато не се докаже, че ответникът е могъл да получи документа за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, за да може да организира защитата си, или че са били предприети всички необходими мерки за тази цел.

По правило жалба срещу декларация за изпълняемост трябва да се подаде в срок от един месец от връчването ѝ. Ако страната, срещу която се иска изпълнение, няма обичайно местопребиваване в държава членка, различна от тази, в която е издадена декларацията за изпълняемост, срокът за обжалване е два месеца и започва да тече от датата на връчване на декларацията или на нейното местопребиваване. Срокът не може да бъде удължаван поради отдалеченост.

Решението, постановено при обжалване, може да се оспорва само в онези държави-членки, които разполагат с подходящи правни механизми, чрез процедурата, съобщена от съответната държава-членка на Комисията съгласно член 64. В държавите членки, които разполагат с такива механизми, съдът, пред който е подадена жалба, отказва или отменя декларация за изпълняемост само на едно от основанията, посочени в член 37. Той постановява решението си незабавно. Съдът, пред който е подадена жалба съгласно член 49 или член 50, по искане на страната, срещу която се иска изпълнение, спира производството, ако изпълняемостта на решението е спряна в държавата членка по произход поради обжалване.

Когато е постановено решение по няколко точки от иска, а декларацията за изпълняемост не може да бъде издадена за всички, съдът или компетентният орган издава такава за една или няколко от тях. Молителят може да поиска декларацията за изпълняемост да се ограничава до определени части от решението. Молителят може да използва всички налични правни механизми на държавата членка на изпълнение, ако преди издаването на декларация за изпълняемост е необходимо да се осигури **временна обезпечение на обекта на изпълнение**. Декларацията за изпълняемост обхваща по закон правомощията, свързани с обезпечителните мерки. В срока, определен за обжалване на декларацията за изпълняемост съгласно член 49, параграф 5, и до произнасянето по жалбата, не могат да се предприемат никакви мерки за изпълнение, освен обезпечителни мерки срещу имуществото на страната, срещу която се иска изпълнение.

ПРАВНА ПОМОЩ

Правната помощ, която е на разположение в държавата членка на изпълнение, се предоставя на молителя в рамките на процедурата по изпълнение в съответствие с националното законодателство. (Директива № 2003/8/ЕО на Съвета от 27 януари 2003 година). Страната може да подаде молба за правна помощ в няколко държави членки: в държавата членка по изпълнението или в държавата членка,

в която има местоживеене или пребиваване. Съгласно член 56 от двата регламента от страна, която в една държава членка подава молба за признаване, изпълняемост или изпълнение на решение, постановено в друга държава членка, не се изисква обезпечение, гаранция или депозит, независимо от тяхното описание.

В член 57 от двата регламента се посочва, че в производството за издаване на декларация за изпълняемост в държавата членка на изпълнение не могат да се събират такси, мита или налози, изчислени въз основа на стойността на спорния предмет.

АВТЕНТИЧНИ АКТОВЕ И СЪДЕБНИ СПОРАЗУМЕНИЯ

Глава V от двата регламента предвижда и гарантира признаването и изпълнението във всички държави-членки на автентични актове по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи или имуществените последици на регистрираните партньорства

Член 58, параграф 1 от двата регламента свързва доказателствената сила на автентичните документи с държавата на произход. Автентичен документ, съставен в една държава членка, има същата доказателствена сила в друга държава членка. Държавата членка може да се отклони от това правило, ако то противоречи на общественения ред (*ordre public*) в съответната държава членка. В този смисъл следва да се направи справка за естеството и обхвата на доказателствената сила на автентичния акт в държавата членка по произход. Автентичен акт, който е подлежащ на изпълнение в държавата членка по произход, се обявява за подлежащ на изпълнение в друга държава членка по молба на всяко заинтересовано лице в съответствие с процедурата, предвидена в членове 44—57. Лице, което желае да използва автентичен акт в друга държава-членка, може да поиска от органа, който установява автентичния акт в държавата-членка по произход, да попълни формуляр, в който се описват доказателствените последици, които автентичният акт поражда в държавата-членка по произход. Формулярите са публикувани в Регламент за изпълнение № 2018/1935 и Регламент № 2018/1990.

В член 58, параграф 2 от двата регламента се предвижда, че всяко оспорване на автентичността на автентичен акт се прави пред съдилищата на държавата членка по произход и решението по оспорването се взема по силата на правото на тази държава. Оспорваният автентичен акт няма никаква доказателствена сила в друга държава членка, докато оспорването е висящо пред компетентния съд.

Точка 59 от преамбюла на Регламент № 2016/1103 и точка 58 от Регламент № 2016/1104 въвеждат автономно определение на „**правни актове или правоотношения, вписани в автентичен акт**“ следва да се тълкува като позоваване на съдържанието по същество, отразено в автентичния акт. Страна, която желае да оспори правни актове или правоотношения, вписани в автентичен акт, следва да направи това пред компетентните по настоящия регламент съдилища, които следва да решат спора в съответствие с приложимото към имуществените последици на регистрираното партньорство право.

Оспореният автентичен акт не може да има доказателствена сила в друга държава членка, докато оспорването е висящо пред компетентния съд. Ако оспорването се отнася само до конкретен въпрос, свързан с правните актове или правоотношения, вписани в автентичния акт, въпросният автентичен акт не следва да поражда никакви доказателствени последици в държава-членка, различна от държавата-членка по произход, по отношение на оспорвания въпрос, докато оспорването е висящо. Автентичен акт, който е бил обявен за недействителен в резултат на оспорване, следва да престане да поражда доказателствени последици.

В точка 60 от преамбюла на Регламент № 2016/1103 и т. 59 от Регламент № 2016/1104 се дефинира понятието „**правни актове или правоотношения, вписани в автентичен акт**“ и се пояснява материалноправното съдържание, вписано в автентичен акт.

Ако при прилагането на настоящия регламент на даден орган бъдат представени два несъвместими автентични акта, той следва да прецени кой автентичен акт, ако има такъв, следва да получи приоритет, като вземе предвид обстоятелствата по конкретния случай. В случай на несъвместимост между автентичен акт и решение следва да се вземат предвид основанията за непризнаване на решения съгласно настоящия регламент.

Ако въпрос, отнасящ се до правни актове или правоотношения, вписани в автентичен акт, бъде повдигнат като инцидентен иск в хода на производство пред съд на държава членка, този съд следва да бъде компетентен да разгледа този иск.

Разпоредбите зачитат различните национални режими за издаване на решения за разделяне на имуществото на съпрузите/регистрираните партньорства, като отчитат възможността страните да решат въпроса си чрез съдебна спогодба. Съдебните спогодби, които са изпълними в държавата-членка по произход, се обявяват за изпълними в друга държава-членка по молба на всяка заинтересована страна. Съдът, който е одобрил спогодбата или пред който тя е била сключена, издава удостоверение, като използва установения формуляр. Молбата се подава в съответствие с процедурата, предвидена в членове 44—57.

По принцип не се изисква **легализация** или други подобни формалности по отношение на публичните инструменти, издадени в държава членка.

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1347/2000 („Брюксел IIa“)

ПОВЕРИТЕЛНОСТ

Обхват на Регламент Брюксел II bis по отношение на въпроси, свързани с попечителството

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година (наричан по-нататък „Регламентът“) се прилага по граждански дела, свързани с „определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност“ (член 1, параграф 1, буква б) от Регламента), независимо от естеството на съответния съд или правораздавателен орган. Тази точка определя материалноправния обхват на Регламента.

При производства, свързани с родителската отговорност, съдилищата основават своята компетентност на разпоредбите за компетентност в регламента. По същия начин признаването и изпълнението на съдебни решения по тези дела също се основават на съответните разпоредби в регламента.

Член 1, параграф 2 от регламента определя същността на родителската отговорност (попечителство и право на достъп, настойничество, попечителство и други подобни институции, представителство на детето и разпореждане с имуществото на детето, настаняване на детето в институция - неизчерпателен списък).

В член 1, параграф 3 от Регламента се посочват случаите, в които Регламентът „не се прилага“ (установяване или оспорване на връзка между родител и дете, решения за осиновяване, име и презиме на детето, еманципация, задължения за издръжка, попечителство или наследяване, мерки, предприети в резултат на престъпления, извършени от деца - изчерпателен списък).

Член 2 включва автономни определения на термини, например: „съд“, „съдия“, „държава членка“, „съдебно решение“, „държава членка по произход“, „държава членка по изпълнение“, „родителска отговорност“, „носител на родителска отговорност“, „право на попечителство“, „право на достъп“ и „неправомерно извеждане или задържане“.

Регламентът дава много широко определение на понятието „родителска отговорност“, което означава всички права и задължения, свързани с личността или имуществото на дете, които са предоставени на физическо или юридическо лице със съдебно решение,

¹⁵ Pursuant to Article 2, Item 1 of the BU II bis, the term 'court' shall mean all the authorities in the Member States with jurisdiction in the matters falling within the scope of this Regulation.

по силата на закон или на споразумение с правни последици. Това включва също така правото на попечителство и правото на достъп.

Чрез предоставянето на автономни определения на термините регламентът има за цел да предотврати различното им тълкуване в националните рамки и в различните държави членки.

Регламентът не определя максимална възраст на детето, за което се прилага, и се тълкува в съответствие с националното законодателство на съответната държава членка.

Той е изменен с Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 година относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца (преработен текст). В член 2, параграф 2, точка 6 се посочва, че „дете“ означава всяко лице на възраст под 18 години.

Този регламент е приложим във всички държави—членки на ЕС, с изключение на Дания (член 72), въпреки че самият регламент не съдържа разпоредба относно териториалния обхват. Тъй като настоящият наръчник е изготвен след оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз, той не включва разпоредби, уреждащи производствата във връзка с Обединеното кралство, тъй като те вече не се прилагат.

ГЛАВА II МЕЖДУНАРОДНА КОМПЕТЕНТНОСТ

Регламентът урежда въпроси на международната компетентност. Местната компетентност се урежда в съответствие с разпоредбите на националното законодателство на държавите-членки.

В съответствие с регламента водещият принцип за определяне на компетентността е обичайното местопребиваване на детето — регламентът не определя определение за обичайно местопребиваване и то се определя в съответствие със съответните автономни елементи.

Въпросите за гражданството и местоживеенето във връзка с производствата за настояйничество и попечителство, за разлика от производствата за развод или унищожаване на брака, са обхванати само косвено във връзка с разпоредбите за пророгация на компетентността в член 12 и прехвърляне на компетентност (член 15). Регламентът съдържа всички необходими разпоредби относно компетентността по въпросите на родителската отговорност. Тези разпоредби имат предимство пред разпоредбите на националното право.¹⁶

¹⁶ Съд на ЕС: дело 25/79 *Sanicentral/René Collin* (1979 г.) ECR 3423, параграф 5, дело 288/82 *Duijnste/Gomerbauer* (1983 г.) ECR 3663, параграфи 13-14; C-432/93 *Société d'Informatique Service Réalisation Organization/Ampersand Software BV* (1995 г.) ECR I-2269.

ОБЩА КОМПЕТЕНТНОСТ — член 8, параграф 1. Съдилищата на дадена държава членка са компетентни по въпроси, свързани с родителската отговорност, по отношение на дете, което има обичайно местопребиваване в тази държава членка към момента¹⁷ на сезиране на съда (счита се, че фактът, че съдът и детето са от една и съща територия, ще допринесе за това съдът да постанови решение в най-добър интерес на детето).

По правило съдът запазва своята компетентност (*perpetuatio fori*) дори когато детето се премести законно от една държава членка в друга и придобие ново обичайно местопребиваване там. С други думи, промяната на обичайното местопребиваване на детето по време на производството не води до промяна на компетентността.

По изключение от тези разпоредби се прилагат правилата за запазване на компетентността, посочени в член 9, както и правилата за компетентност в случаи на отвлечане на деца, посочени в член 10, пророгация на компетентност, посочена в член 12, и прехвърляне на компетентност, посочено в член 15 от регламента.

ОСОБЕНА КОМПЕТЕНТНОСТ — Член 9 Запазване на компетентност по предишното обичайно местопребиваване на детето

Когато дете се премести законно от една държава членка в друга и придобие ново обичайно местопребиваване там, съдилищата на държавата членка на предишното обичайно местопребиваване на детето могат да издадат ново решение относно правото на достъп, ако са изпълнени следните условия:

- съдът на държавата членка по произход трябва предварително да е постановил решение относно правото на достъп; отстраняването на детето трябва да е „правомерно“ (законно); искането за изменение на първоначалното решение трябва да бъде подадено в срок от три месеца от датата на отстраняването на детето; детето трябва да придобие обичайно местопребиваване в държавата, в която е било отстранено, в срок от три месеца от датата на отстраняването; носителят на правото на достъп трябва да има обичайно местопребиваване в държавата членка по произход на решението; носителят на правото на достъп не трябва да приема промяната на компетентността (да участва в производството пред съда на държавата членка по новото обичайно местопребиваване на детето, без да оспорва неговата компетентност).

КОМПЕТЕНТНОСТ В СЛУЧАИ НА ОТВЛИЧАНЕ НА ДЕЦА — членове 10 и 11 от регламента – препращат към прилагането на Хагската конвенция от 25 октомври 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца (наричана по-нататък „Хагската конвенция от 1980 г.“) и включват разпоредби относно компетентността на съдилищата (автономно и по-широко понятие от обичайното определение на понятието „съд“). Конвенцията е приложима във всички държави - членки на ЕС, така

¹⁷ ЕСЕС: С-523/07 *Жалбоподател А* (2009 г.) ECR I-2805 и С-497/10 *PPU Mercredi v. Chaffe* (2010 г.) ECR I-14309. (неизчерпателен списък на елементите, които националният съд трябва да вземе предвид, когато установява обичайното местопребиваване на детето в държава членка: определена степен на интеграция на детето в новата му семейна и социална среда, по-специално продължителността, редовността, условията и причините за престоя на територията на държава членка и преместването на семейството в тази държава, гражданството на детето, мястото и условията на посещаване на училище, езиковите познания и семейните и социалните отношения на детето в тази държава).

че регламентът само допълва Хагската конвенция от 1980 г. с разпоредби относно пряката международна компетентност и процедурите в случай на отвлечане на дете на територията на ЕС.

Членове 10 и 11 от Регламента¹⁸ съдържат разпоредби относно съдебните процедури в случай на неправомерно отвеждане или задържане на дете, като изключват продължаването на обичайното местопребиваване на детето в държавата членка, в която то е било отведено по горепосочения начин, както и допълнителни процедури, когато съдът постанови решение, с което отхвърля искането за връщане на детето, което позволява постепенното обединяване между държавите членки.

В член 10 от регламента се установява правилото, че при определени условия, в случай на неправомерно отвеждане или задържане на детето, съдилищата на държавата членка, в която е било обичайното местопребиваване на детето непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане, запазват своята компетентност.

Член 11 от Регламента осигурява единни процедури на органите на всички държави-членки на ЕС. При изземването съдът трябва да вземе предвид няколко елемента:

- определяне на това дали отстраняването или задържането е законосъобразно или не.

В случай на съвместна родителска отговорност отнемането на дете без съгласието на другия носител на родителска отговорност се счита за неправомерно задържане.¹⁹

- да издаде решение за връщане на детето, когато установи, че интересът на детето ще бъде защитен след връщането му

В съответствие с разпоредбите на Хагската конвенция от 1980 г. съдът не е длъжен да вземе решение за връщане на детето в държавата членка по произход, ако установи, че връщането му би нанесло на детето на физическа или психическа травма или по друг начин би го поставило в нетърпимо положение (член 13, параграф 1 от Хагската конвенция от 1980 г.). Съдът трябва да се увери, че органите на тази държава са предприели необходимите мерки за осигуряване на необходимата закрила²⁰.

- както на детето, така и на молителя за връщане на детето трябва да се даде възможност да бъдат изслушани.

Както Хагската конвенция от 1980 г., така и Регламентът определят задължението на съда, пред който е образувано производството за връщане на детето, да даде възможност за изслушване на детето, освен ако „това изглежда неподходящо с оглед на неговата възраст или степен на зрялост“ (член 11, точка 2 от Регламента).

¹⁸ CEO във връзка с членове 10 и 11 от В II a/bis: C- 211/10 PPU *Povse v. Alpagó* (2010 г.) ECR I-6673, C- 497/10 PPU *Mercredi v. Chaffe* (2010 г.) ECR I-14309 и C-195/08 *Rinau* (2008 г.) ECR I-5271.

¹⁹ Практическо ръководство, бележка 6, стр. 54.

²⁰ Практическо ръководство, бележка 6, стр. 54 и 55.

В Регламент 2019/1111 вече се споменава не терминът „изслушване на дете“, а предоставяне на възможност на детето „да изрази своите възгледи“ или „установяване на възгледите на детето“.

- съдът е длъжен да се произнесе с решение не по-късно от шест седмици след подаването на молбата за връщане на детето. Ако този срок не бъде спазен, трябва да бъде представена обективна обосновка.

Разпоредбата на член 11, параграф 4 от Регламента стеснява обхвата на приложение на член 13, буква б) от Хагската конвенция от 1980 г.

Ако съдът откаже връщането на детето, съгласно член 11, точка 6 от регламента, съдът трябва незабавно, пряко или чрез централния си орган, да изпрати копие от съдебното решение за отказ за връщане и съответните документи²¹ на компетентния съд или на централния орган в държавата членка, в която е било обичайното местопребиваване на детето непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане, както е определено в националното право.

Член 11, точка 7 от Регламента задължава съда на държавата членка, от която детето е било неправомерно отведено, след като получи документите на съда, издал заповедта за забрана на връщането съгласно член 13 от Хагската конвенция от 1980 г., да уведоми за това страните в срок от един месец от датата на издаване на заповедта и да ги прикани да представят становища пред съда в съответствие с националното право в срок от три месеца от датата на уведомлението, за да може съдът да разгледа въпроса за попечителството над детето. За да се изпълни този критерий, само една страна от член 11, точка 7 от Регламент Брюксел II може да подаде молба за преразглеждане на въпроса за родителските права.

ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТ НА СЪД В ДРУГА ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА — член 12, параграф 1 - позволява да се обединят производства с едни и същи страни и фактически обстоятелства. Това се отнася за пророгацията на компетентност, ако вече е образувано производство по брачни дела. В такъв случай съдът, който упражнява компетентност по брачни дела, е компетентен и по дела, свързани с родителската отговорност, когато: производството по брачни дела е образувано в съд на държава членка; поне един от съпрузите носи родителска отговорност по отношение на детето; компетентността на съдилищата е приета изрично или по друг недвусмислен начин от съпрузите и от носителите на родителска отговорност към момента на сезиране на съда; и е в по-висш интерес на детето.²²

Установената по този начин компетентност се прекратява (член 12, параграф 2 от Регламента), ако съдебното решение, с което се уважава или отхвърля молбата за

²¹ Например: доклади на Центъра за социално подпомагане или други документи, които съдията е използвал, за да формира становището си, но това е по преценка на съдията, който е постановил решение по всяко отделно дело.

²² Ако детето има обичайно местопребиваване в трета държава, в която не се прилагат разпоредбите на BU II bis или Хагската конвенция от 1996 г., се счита, че компетентността, установена съгласно член 12, е във висш интерес на детето, по-специално ако се установи, че е невъзможно да се проведе производство в третата държава (член 12, параграф 4 от BU II bis).

развод, законна раздяла или унищожаване на брака, е станало окончателно; съдебното решение в производството във връзка с родителската отговорност е станало окончателно в случаите, когато производството във връзка с родителската отговорност все още е висящо към датата, на която съдебното решение във връзка с брачните въпроси е станало окончателно; или ако производството във връзка с брачните въпроси или родителската отговорност е приключило по друга причина.

Член 12, параграф 3 от Регламента позволява пророгация на **компетентност независимо от брачните дела**, за производства във връзка с **родителската отговорност**, ако не е образувано брачно производство и детето няма обичайно местопребиваване в тази държава членка, но има съществена връзка с нея;²³ компетентността на съдилищата е приета изрично или по друг недвусмислен начин от всички страни в производството към момента на сезиране на съда и е във висш интерес на детето (тези три условия трябва да бъдат изпълнени **кумулятивно**).

Например, ако детето, което е гражданин на държава - членка на ЕС, има обичайно местопребиваване в чужбина в държава—членка на ЕС, която не е договаряща страна по Хагската конвенция от 1996 г., компетентността на съда на държавата членка, чийто гражданин е детето, може да бъде определена въз основа на гражданството на това дете, при условие че са изпълнени други дадени условия (висш интерес на детето и съгласие на всички страни). В тези случаи се счита, че компетентността, съгласно член 12, е във висш интерес на детето (член 12, параграф 4 от Регламента).

КОМПЕТЕНТНОСТ, ОСНОВАВАНА НА ПРИСЪСТВИЕТО НА ДЕТЕТО — член 13 от Регламента се прилага, ако не може да се установи обичайното местопребиваване на детето и не може да бъде пророгирана компетентността на съда на съответната държава членка. В тези случаи единствената възможност е да се определи компетентността на съда на държавата членка, в която се намира детето (член 13, параграф 1). В съответствие с Обяснителния меморандум²⁴ на Комисията на ЕС²⁵, настоящият член не се прилага в случай на дете с обичайно местопребиваване в трета държава.

В член 13, параграф 2 от Регламента се предвижда този вид компетентност в случай на деца бежанци или деца, които са международно разселени поради безредици, настъпили в тяхната страна.

СУБСИДИАРНА КОМПЕТЕНТНОСТ — В член 14 от регламента, който е последната разпоредба за определяне на компетентността в йерархията на разпоредбите, се определя процедурата, когато никой съд на държава членка не е компетентен съгласно членове 8—13. В този случай съдилищата или другите органи на държавите членки определят своята компетентност съгласно законодателството на тази държава.

²³ Съществена връзка означава по-специално фактът, че един от носителите на родителска отговорност има обичайно местопребиваване в тази държава членка или че детето е гражданин на тази държава членка (член 12, параграф 3, буква а).

²⁴ СЕС: C- 479/10 PPU *Mercredi v. Chaffe* (2010) ECR I-14309.

²⁵ Обяснителен меморандум на Комисията на ЕО, COM (2001) 505 окончателен, стр. 9.

Прехвърляне на компетентността на съд, който е по-подходящ да разгледа делото

— В член 15 от регламента се предвижда, че по **изключение** съдилищата на държава членка, които са компетентни по съществото на делото, могат да прехвърлят своята компетентност на съд на друга държава членка, ако считат, че съдът на друга държава членка, с който детето има особена връзка, би бил по-подходящ да разгледа делото или определена част от него, и когато това е във висш интерес на детето (член 15, параграф 1 от регламента).

Компетентността може да бъде прехвърлена по отношение на **цялото дело** или на **част от него** (член 15, параграф 1, буква а) от Регламента).

Прехвърлянето може да се осъществи (член 15, параграф 2 от Регламента) по молба на страна, служебно (*ex officio*), при условие че поне една от страните е съгласна с това, или по молба на съд на друга държава членка, с която детето има особена връзка, при условие че поне една от страните е съгласна с това. Ако са изпълнени всички горепосочени условия, съдът на държавата членка по произход може да:

- да спре делото или част от него и да прикани страните да внесат искане за прехвърляне на делото или частта от него в съда на тази друга държава членка в определения от съда срок или да поискат съдът на тази друга държава членка да поеме компетентността.

Ако до **този момент** страните не образуват производство пред съда на друга държава членка, съдът на държавата членка, който е компетентен по същество, продължава да упражнява компетентност в съответствие с членове 8—14 (член 15, параграф 4 от Регламента). Същото важи и в случай, че съдът, до който е подадено искането за прехвърляне, се откаже от компетентност или не поеме компетентност в **рамките на шест седмици** от сезирането им (член 15, параграф 5 от Регламента).

Ако замоленият съд придобие компетентност и приеме прехвърлянето на делото, съдът, подал молбата, съгласно член 15 от регламента се отказва от компетентност. След като дадено дело е било прехвърлено на съд на друга държава членка, то не може да бъде прехвърлено на трети съд.

В член 15, параграф 3 от Регламента се определя кога се счита, че детето има „особена връзка с държава членка“. Това са случаите, в които тази държава членка е станала обичайно местопребиваване на детето, след като съдът, компетентен по съществото на делото, е бил сезиран; или когато детето е имало предишно обичайно местопребиваване в тази държава членка, или ако детето е гражданин на тази държава членка, или когато носителят на родителска отговорност е гражданин на тази държава членка, или ако имуществото на детето се намира в тази държава членка и делото се отнася до мерки за закрила на детето, свързани с управлението, запазването или разпореждането с това имущество.

В този смисъл параграф 4 се откроява като важен, тъй като гражданството на носителя на родителска отговорност представлява връзка, тъй като носителят не означава непременно родител, така че съответното гражданство се отнася до гражданството на носителя на родителска отговорност, а не единствено на родителя.

И двете съдилища трябва да са убедени, че прехвърлянето е в най-добрия интерес на детето. Съдиите трябва да си сътрудничат, за да преценят това въз основа на „конкретните обстоятелства по делото“.²⁶

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Задължителните норми, предвидени в глава II, уреждат международната компетентност на съдилищата и другите органи на държавите - членки на ЕС, сезирането на съда, проверката на компетентността и допустимостта, висиящността и зависимите искиове и накрая временните, включително обезпечителните мерки. Тези разпоредби са от значение в случаите, когато страните предявяват зависими искиове в различни държави членки.

Член 16 - Сезиране на съда - съдът се счита за сезиран в момента, в който документът за образуване на производството или равностоен документ е подаден в съда, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме стъпките, които е трябвало да предприеме, за да бъде връчен на ответника (параграф 1), или ако документът трябва да бъде връчен преди да бъде подаден в съда, в момента, в който е получен от органа, отговарящ за връчването, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме стъпките, които е трябвало да предприеме, за да бъде подаден документът в съда (параграф 2).

Регламентът определя **самостоятелно** момента, в който съдът се счита за сезиран, тъй като държавите членки имат различни правни норми, определящи този момент, и това правило избягва възможността страните да използват различията в националното законодателство в своя полза (*forum shopping*).

Article 17 - Examination as to jurisdiction

Когато съд на държава членка е сезиран с дело, по което не е компетентен съгласно настоящия регламент и по което е компетентен съд на друга държава членка по силата на настоящия регламент, той обявява служебно, че не е компетентен. Изключения са процедурите в случаите от членове 12, 13 и 14 от Регламента.

Съдът взема предвид компетентността *ex officio* по време на цялото производство. С други думи, той може да обяви, че не е компетентен във всяка фаза на производството.

Член 18 — Проверка на допустимостта

След като определи компетентността си по дадено дело, съдът проверява служебно допустимостта на иска.

Ако ответникът с обичайно местопребиваване в държава, която не е членка на ЕС, не започне съдебно производство, съдът спира производството, докато не се докаже, че ответникът е могъл да получи документа за образуване на производството или

²⁶ Практическо ръководство, бележка 6, стр. 34.

равностоен документ в достатъчен срок, за да може да организира защитата си, или че са предприети всички необходими стъпки за тази цел (параграф 1).

За връчване на документи от една държава членка в друга се прилага Регламент (ЕО) № 1348/2000 на Съвета²⁷ Регламент за връчване на документи (параграф 2). Регламентът е отменен и заменен с нов регламент — Регламент (ЕО) № 1393/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 г. относно връчването в държавите-членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела (връчване на документи) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1348/2000 на Съвета²⁸.

За други видове връчване на документи се прилага член 15 от Хагската конвенция от 15 ноември 1965 г. за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела (член 18, параграф 3). Ако и тя не е приложима, се прилага националното право.

Член 19 - *Lis pendens* и зависими искове

Регламентът определя няколко критерия, прилагани за установяване на международна компетентност, така че беше необходимо да се уреди и въпросът за *lis pendens* и зависимите искове.

Регламентът не уеднаквява правилото за *lis pendens*. Правилата се прилагат само за производства, образувани в държавите - членки на ЕС, но не и в „трети държави“ (държави, които не са членки на ЕС).

Параграф 2 се прилага, когато производствата, свързани с родителската отговорност за едно и също дете и с едно и също основание, са заведени пред съдилища на различни държави-членки, като вторият сезиран съд спира служебно производството до установяване на компетентността на първия сезиран съд. По този начин се избягват ситуации, при които и двете съдилища се отказват от своята компетентност (отрицателен спор за компетентност).

Когато се установи компетентността на първия сезиран съд, вторият сезиран съд се отказва от компетентност в полза на този съд (параграф 3). Във връзка с *lis pendens* с трета държава се прилагат правилата на международното процесуално право на съда, който разглежда *lis pendens (lex fori)*, тъй като регламентът не съдържа правила, които да обхващат такива ситуации.

Член 20 - Временни, включително обезпечителни мерки В спешни случаи по отношение на лица или имущество съдилищата на държавите членки, които не са компетентни по същество в съответствие с разпоредбите на регламента, могат да образуват производство и да предприемат временни, включително обезпечителни

²⁷ Регламент (ЕО) № 1348/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно връчването в държавите-членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански и търговски дела, ОВ L 169/37, 30. 6 2000.

²⁸ Регламент (ЕО) № 1393/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно връчването в държавите-членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански и търговски дела (връчване на документи) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1348/2000 на Съвета, ОВ L 324/79, 10.12.2007 г. 2007).

мерки²⁹, но това не изключва възможността съдът, който е компетентен по същество, да предприеме временни и обезпечителни мерки във връзка със същността на делото (член 20, параграф 2 от регламента). Тези мерки се уреждат от правото на съда на държавата членка, в която е предявен искът.

Тези решения влизат в сила само в държавата на съда, който е взел тези мерки, и престават да се прилагат, когато съдът на държавата членка, компетентен по съществото на делото, вземе мерките, които счита за подходящи, т.е. след като решението му бъде признато и обявено за окончателно съгласно разпоредбите на регламента (C523/07 - национален съд може да постанови временна мярка съгласно член 20 от регламента, ако са изпълнени следните условия: мярката трябва да е спешна, да се взема по отношение на лица в съответната държава членка и да е временна). Мерките за предприемане и техният задължителен характер се определят в съответствие с националното законодателство. Националният съд, който е взел такава мярка, уведомява компетентния съд по същество за мярката.

ПРИЗНАВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ

Една от основните цели по отношение на признаването на чуждестранни съдебни решения във всички инструменти на международното частно право на ЕС е да се даде възможност за „свободно движение на съдебни решения“ и създаване на „единно съдебно пространство“ в рамките на „пространството на свобода, сигурност и правосъдие (ПССП)“. Поради тази причина в регламента (член 21, параграф 1) се установява процедура за признаване, при която съдебно решение, постановено в държава членка, се признава в другите държави членки, без да се изисква специална процедура (*ipso iure*).

Съгласно член 2, параграф 2 и член 3, параграф 1 от Регламента това правило се прилага за решенията на съдебните и административните органи по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, независимо от това как може да бъде наречено съдебното решение (указ, заповед или решение). Съгласно член 46 от Регламента документите, които са официално съставени или регистрирани като автентични актове и са изпълними в една държава членка, както и споразуменията между страните, които са изпълними в държавата членка, в която са сключени, се признават и обявяват за изпълними при същите условия като съдебните решения.

Тъй като съдебните решения по въпроси, свързани с родителската отговорност, издадени в една държава членка, се признават в друга държава членка без специална процедура, тя не се изисква за актуализиране на актовете за гражданско състояние в дадена държава членка (член 21, параграф 2 от Регламента). Съдебното решение, за което се иска вписване в регистрите, трябва да е окончателно в съответствие със

²⁹ СЕС : дело C-523/07, *жалбоподател А* (2009 г.), Recueil, стр. I-2805; дело C-403/09, PPU, *Detiček срещу Sgueglia* (2009 г.), Recueil, стр. I-12193, дело C-296/10, *Purrucker срещу Vallés Péres* (2010 г.), Recueil, стр. I-11163.

³⁰ В регламента не се посочва естеството или видът на мерките, които могат да бъдат предприети, така че съответната държава може да предприеме всяка мярка в съответствие със законодателството на тази държава по отношение на лица или тяхното имущество на територията на тази държава.

законодателството на държавата членка по произход (държавата членка на съда, който е постановил решението).

Този регламент е специфичен с това, че в него са предвидени две отделни процедури за признаване и изпълнение.

Едната е традиционна (стандартна) процедура, а другата е ускорена процедура, известна като „бърза процедура“.

Стандартната процедура за признаване се прилага за съдебни решения по брачни дела и за повечето съдебни решения във връзка с родителската отговорност. От друга страна, ускорената процедура се прилага по отношение на съдебни решения, свързани с правото на лични отношения, и съдебни решения, изискващи връщане на детето.³¹

Член 21, параграф 1 — Стандартна процедура за признаване. Решенията по брачни дела и дела, свързани с родителската отговорност, постановени в една държава-членка, се признават в другите държави-членки, без да се изисква специална процедура (*ipso iure*).

Член 21, параграф 3 — Съдебна процедура по признаване. всяка заинтересована страна може да поиска решение за признаване на съдебното решение, независимо дали за такова решение се изисква процедура по признаване или не.

Страната, която иска признаване, представя копие от съдебното решение, което отговаря на условията, необходими за установяване на неговата автентичност, и удостоверение (удостоверение за изпълняемост на заповедта), използвайки формуляра, посочен в приложение II (съдебни решения относно родителската отговорност), издадено от съда на държавата членка по произход по молба на всяка заинтересована страна.

В случай на неприсъствено решение (страната не е започнала производство) страната, която иска признаване или подава молба за декларация за изпълняемост, представя оригинала или заверено копие на документа, който доказва, че на неизправната страна е бил връчен документът за образуване на производството или равностоен документ, или друг документ, който показва, че ответникът е приел недвусмислено решението (член 37 от Регламента).

Ако страната не представи горепосочените документи, съдът може да определи срок за представянето им, да приеме равностойни документи или, ако прецени, че разполага с достатъчно информация, да не ги представя (член 38, параграф 1 от Регламента).

„всяка заинтересована страна“ - не означава непременно страните в производството, в което е издадено решението. Решението относно това кой може да се счита за такава страна се урежда от националното право на държавата членка, в която е заведено делото.

³¹ ЕС: C-195/08 PPU *Rinau v. Rinau* (2008 г.) ECR I-5271, C-403/09 *Detiček v. Sgueglia* (2009 г.) ECR I-12193, C-211/10 *Povse v. Alpaço* (2010 г.) ECR I-6673 і C-491/10 *Aguirre Zaraga v. Pelz*.

Разпоредбите на регламента относно декларацията за изпълняемост се прилагат по отношение на производството. Решението дали съдебното решение да бъде признато или не се урежда от националното право на държавата членка, в която е предявен искът. По своето правно естество решението за признаване или непризнаване е декларативно и поражда действие между страните в производството (*inter partes*).

Член 23 Основания за непризнаване на съдебни решения, свързани с родителската отговорност

Списък на основанията за непризнаване на съдебни решения, свързани с родителската отговорност:

- а) ако такова признаване явно **противоречи на обществения ред на държавата членка**, в която се иска признаване, като се вземат предвид висшите интереси на детето
- б) ако е издадено, освен в случай на спешност, **без на детето да е била дадена възможност да бъде изслушано**, в нарушение на основните принципи на процедурата на държавата-членка, в която се иска признаване
- в) когато е постановено в **отсъствието на представител, ако на лицето, което не се е явило**, не е бил връчен документът за образуване на производството или **равностоен документ в достатъчен срок и по такъв начин, че да му се даде възможност да организира защитата си**, освен ако не се установи, че това лице е приело недвусмислено решението
- г) по искане на всяко лице, което твърди, че решението нарушава родителската му отговорност, **ако то е постановено, без да му е дадена възможност да бъде изслушано**
- д) **ако то е несъвместимо с последващо съдебно решение относно родителската отговорност, постановено в държавата членка, в която се иска признаване**
- е) **ако то е несъвместимо с последващо съдебно решение относно родителската отговорност, постановено в друга държава членка или в трета държава по обичайното местопребиваване на детето, при условие че последващото съдебно решение отговаря на условията, необходими за признаването му в държавата членка, в която се иска признаване**
- ж) **ако не е спазена процедурата, предвидена в член 56 от регламента, във връзка с настаняването на дете в институция или в приемно семейство в друга държава членка.**

Съдът взема предвид изброените основания служебно (*ex officio*).

Член 24 Забрана за преразглеждане на компетентността на съда на държавата членка по произход във връзка с родителската отговорност — предвид принципа на ЕС за взаимно доверие в съдебните системи на държавите членки, органите на държавата членка, в която се иска признаване, не могат да преразглеждат компетентността на съда на държавата членка по произход на решението относно родителската отговорност, независимо от начина, по който той е установил своята компетентност, т.е. въз основа на разпоредбите за компетентност на регламента или националните правила за международна компетентност, дори ако не е бил компетентен да издаде решение, което да бъде признато. Освен това съдът на държавата членка, в която се иска признаване, не преразглежда компетентността на съда на държавата членка по произход на решението във връзка с въпроси на обществения ред, посочени в член 22, буква а) и член 23, буква а) от Регламента.

Член 26 Недопускане на преразглеждане по същество на съдебното решение във връзка с лишаването от свобода — Също така при никакви обстоятелства съдебното решение не подлежи на преразглеждане по същество.

Член 27 Спиране на производството — Ако в държавата членка, в която е постановено решението, което подлежи на признаване, е подадена обикновена жалба срещу решението, съдът на държавата членка, в която се иска признаване, може да спре производството. В съответствие със съдебната практика на Съда на ЕС съответната жалба е тази, която „по своето естество може да доведе до отмяна или изменение на решението, което трябва да бъде признато и изпълнено“, и която в съответствие с националното право на държавата членка по произход трябва да бъде подадена в определения срок. Тази разпоредба се прилага и за производството за установяване на признаване или непризнаване и за признаване като предварително позоваване.

Съдът на държава членка, в която се иска признаване на съдебно решение, постановено в Ирландия, може да спре производството, ако изпълнението е спряно в държавата членка по произход поради обжалване.

МОЛБА ЗА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЯЕМОСТ

Член 28 Влезли в сила съдебни решения — Съдебно решение относно упражняването на родителска отговорност, което е изпълнимо в държавата членка, в която е постановено (както се доказва от официалната декларация, издадена от органите на държавата членка по произход на решението - декларацията за изпълнимост)³² било връчено, се изпълнява в друга държава членка, когато по молба на заинтересована страна то е обявено за изпълнимо там (параграф 1). Параграф 2 не се прилага предвид оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз.

³² Страната, която иска изпълнение, представя копие от съдебното решение, което отговаря на условията, необходими за установяване на неговата автентичност, и удостоверение, използващо формуляра, посочен в приложение II (съдебни решения относно родителската отговорност), издадено от съда на държавата членка по произход по молба на всяка заинтересована страна. Ако страната не представи горепосочените документи, съдът може да определи срок за представянето им, да приеме равностойни документи или, ако прецени, че разполага с достатъчно информация, да не ги представя (член 38 от регламента).

Член 29 Компетентност на местните съдилища — Молбата за декларация за изпълняемост се подава до съда, фигуриращ в списъка, който всяка държава-членка е трябвало да представи на Комисията съгласно член 68 от регламента³³. Местната подсъдност се определя според обичайното местопребиваване на лицето, срещу което се иска изпълнение, или според обичайното местопребиваване на всяко дете, за което се отнася молбата. Когато нито едно от тези места не може да бъде намерено в държавата-членка на изпълнение, местната компетентност се определя според мястото на изпълнение (параграф 2).

Член 30 Процедура — Процедурата за подаване на молба за декларация за изпълняемост се урежда от правото на държавата-членка на изпълнение.

Единствената страна в процедурата е заявителят (член 31, параграф 1, изречение 2 от Регламента) и процедурата се провежда само от една страна (*ex parte*). Ищецът трябва да посочи адрес за връчване в района на компетентност на съда, до който е подадена молбата, но ако правото на държавата членка по изпълнение не предвижда посочването на такъв адрес, ищецът назначава процесуален представител. Към молбата се прилагат документите, посочени в регламента (член 30, параграф 3).

Член 31 - Решение на съда - Решението по молбата за декларация за изпълняемост се постановява незабавно. Молбата може да бъде отхвърлена само по една от причините, посочени в разпоредбите на член 23 от Регламента (изброени от буква а) до буква ж)) и член 24 (забрана за преразглеждане на компетентността). На този етап от производството ищецът е единствената страна. Нито лицето, срещу което се иска изпълнение, нито детето имат право да правят каквито и да било изявления по молбата.

Член 32 Съобщаване на решението — Компетентният служител на съда незабавно съобщава на молителя решението, постановено по молбата, в съответствие с процедурата, предвидена в правото на държавата-членка на изпълнение. Ако решението е било обявено за изпълняемо, изпълнението се извършва по реда на правото на съответната държава-членка.

Член 36 Частично изпълнение — Когато съдебното решение е постановено по няколко дела (напр. решение относно родителската отговорност по отношение на три деца) и не може да бъде разрешено изпълнението по всички дела (напр. подадена е жалба, с която се спира изпълнението по отношение на две деца), съдът разрешава изпълнението по едно или повече от тях. Молителят може да поиска частично изпълнение на съдебно решение. Обективната кумулация на молбите е предпоставка за частично изпълнение, при условие че изпълнението може да бъде разрешено поне за една молба.

Членове 33—35 Процедури за обжалване — Всяка от страните може да подаде жалба срещу решението по молбата за декларация за изпълняемост. За всяка държава-

³³ Списъкът включва само компетентните съдилища. Местно компетентният съд е съдът по обичайното местопребиваване на лицето, срещу което се иска изпълнение, или по обичайното местопребиваване на всяко дете, за което се отнася молбата. Ако нито едно от двете места не се намира в държавата членка, в която се иска изпълнение, местно компетентният съд е съдът по мястото на изпълнение (член 29, параграф 2 от Регламента).

членка жалбата се подава до съда, за който тя е уведомила Комисията. Жалбата се разглежда в съответствие с правилата, уреждащи процедурата по спорни въпроси. Ако страната, срещу която се иска изпълнение, не започне производство пред апелативния съд във връзка с подадената от ищеца жалба, съдът спира производството, докато не се докаже, че ответникът е могъл да получи документа за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, за да може да организира защитата си, или че са били предприети всички необходими стъпки за тази цел.

Ако документът за образуване на производството или равностоен документ е трябвало да бъде предаден от една държава членка в друга, се прилага Регламент (ЕО) № 1393/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година. Когато разпоредбите на Регламент (ЕО) № 1393/2007 не са приложими, се прилага Хагската конвенция от 15 ноември 1965 г. за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела.

Жалба срещу декларация за изпълняемост трябва да се подаде в срок от един месец от връчването ѝ. Ако страната, срещу която се иска изпълнение, няма обичайно местопребиваване в държава членка, различна от тази, в която е издадена декларацията за изпълняемост, срокът за обжалване е два месеца и започва да тече от датата на връчване на декларацията на нея или на нейното местопребиваване. Срокът не може да бъде удължаван поради отдалеченост.

Решението, с което се отказва декларация за изпълняемост на определено съдебно решение, не може да се обжалва. Решението, постановено при обжалване, може да бъде оспорено само от страните в производството, а не от трети лица. То може да се оспорва само в рамките на производствата, посочени в списъка, за който всяка държава членка е уведомила Комисията.

Първоинстанционният или второинстанционният съд, пред който е подадена жалбата, може, по искане на страната, срещу която се иска изпълнение, да спре производството, ако е подадена обикновена жалба в държавата членка по произход или ако срокът за подаване на такава жалба все още не е изтекъл (член 35, параграф 1 от Регламента). Когато съдебното решение е постановено в Ирландия, всяка форма на обжалване, която е на разположение в държавата-членка по произход, се третира като обикновена жалба за целите на параграф 1 (член 35, параграф 2 от регламента).

Членове 37—39 Общи разпоредби за признаване и изпълнение — Страната, която оспорва или иска признаване, или подава молба за декларация за изпълняемост, представя заедно с молбата копие от съдебното решение, което отговаря на условията, необходими за установяване на неговата автентичност, и удостоверението, посочено в член 39 от регламента.

Когато съдебното решение е постановено в отсъствието на ответника, той представя заедно с молбата оригинала или заверено копие на документа, който доказва, че на неявилата се страна е бил връчен документът за образуване на производството или равностоен документ, или друг документ, който показва, че ответникът е приел недвусмислено съдебното решение (член 37 от регламента).

Ако документите, посочени в член 37, параграф 1, буква б) или параграф 2, не са представени, съдът **може** да определи срок за представянето им, да приеме равностойни документи или, ако прецени, че разполага с достатъчно информация, да не ги представя. Ако съдът изиска това, се представя превод на тези документи. Преводът трябва да бъде заверен от лице, квалифицирано за това в една от държавите-членки (член 38 от регламента).

Компетентният съд или орган на държавата членка по произход издава по искане на всяка заинтересована страна удостоверение, като използва стандартния формуляр, посочен в приложение II, за съдебни решения относно родителската отговорност (член 39 от регламента).

ОТЛОЖЕНА ПРОЦЕДУРА НА ПРИЗНАВАНЕ - прилага се само за съдебни решения във връзка с правото на достъп и съдебни решения, изискващи връщане на неправомерно отведено или задържано дете. Тази процедура дава възможност за пряко признаване и изпълнение на съответните съдебни решения.

Член 41 Съдебни решения относно правото на достъп — Съдебно решение относно правото на достъп, което подлежи на изпълнение в държава-членка по произход, се признава и изпълнява в друга държава-членка, без да е необходима декларация за изпълняемост и без възможност за възражение срещу признаването му. Решението се придружава от удостоверение за изпълняемост, издадено по формуляра, посочен в приложение III към регламента, което съдът издава само ако на неизправното лице е бил връчен документът, с който е образувано производството, или равностоеен документ в достатъчен срок и по такъв начин, че да се даде възможност на това лице да организира защитата си, или ако на лицето е бил връчен документът, но не в съответствие с тези условия, въпреки това е установено, че то е приело решението недвусмислено, ако на всички заинтересовани страни е била дадена възможност да бъдат изслушани и на детето е била дадена възможност да бъде изслушано, освен ако изслушването е било сметено за неподходящо с оглед на неговата възраст или степен на зрялост.

Дори ако националното право не предвижда правоприлагане на съдебно решение, с което се предоставят права на достъп, съдът по произход може да постанови, че съдебното решение подлежи на изпълнение, независимо от обжалването му. Ако съдебното решение относно правото на достъп е издадено в рамките на производство, което включва трансгранична ситуация към момента на постановяване на решението, удостоверението се издава служебно, когато решението стане изпълнимо, дори ако е само временно.

Ако впоследствие ситуацията придобие трансграничен характер, удостоверението се издава по искане на една от страните.

Член 42 Съдебни решения, с които се изисква връщането на неправомерно отведено или задържано дете — Съдебното решение, постановено в държава членка, с което се изисква връщането на детето и което подлежи на изпълнение в държавата членка по произход, се признава и изпълнява в друга държава членка при същите условия,

както са посочени в член 41 от регламента, при условие че на детето е била дадена възможност да бъде изслушано, освен ако изслушването не е било счтено за неподходящо с оглед на неговата възраст или степен на зрялост, а на страните е била дадена възможност да бъдат изслушани; и при постановяване на решението си съдът е взел предвид мотивите и доказателствата, на които се основава разпоредбата, издадена съгласно член 13 от Хагската конвенция от 1980 г.

В случай че съдът или друг орган предприеме мерки за осигуряване на закрила на детето след завръщането му в държавата на обичайно местопребиваване, удостоверението съдържа подробна информация за тези мерки. Съдията по произход издава служебно това удостоверение, като използва стандартния формуляр в приложение IV (удостоверение относно връщането на детето/децата). (член 42, параграф 2 от Регламента).

Други разпоредби

В член 43 от регламента се предвижда възможност за поправка на сертификата (приложения III и IV), като за всяка поправка се прилага законодателството на държавата-членка на произход. Издаването на сертификат не подлежи на обжалване. Процедурата по принудително изпълнение се урежда от правото на държавата членка на принудително изпълнение. Всяко съдебно решение, което е обявено за изпълняемо или удостоверение (във връзка с решенията относно правото на лични отношения или връщането на детето), се изпълнява в държавата членка по изпълнение при същите условия, както ако беше постановено в тази държава членка (член 47 от Регламента).

Същите правила се прилагат за документите, които са официално съставени или регистрирани като автентични актове и подлежат на изпълнение в една държава членка, както и за споруменията между страните (член 46 от Регламента).

Съдилищата на държавата членка по изпълнение могат да предприемат практически мерки за организиране на упражняването на правото на достъп, ако необходимите мерки не са били предвидени или не са били предвидени в достатъчна степен в решението, постановено от съдилищата на компетентната държава членка по съществуването на делото, и при условие че са спазени съществените елементи на това решение.

Практическите договорености, сключени съгласно параграф 1, престават да се прилагат съгласно последващо решение на съдилищата на компетентната държава членка по съществуването на въпроса член 48 от регламента).

Членове 49—52 от регламента съдържат разпоредби относно разносните, правната помощ, обезпечението, гаранцията или депозита и легализацията или други подобни формалности.

СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИТЕ ОРГАНИ ПО ВЪПРОСИТЕ НА РОДИТЕЛСКАТА ОТГОВОРНОСТ

Централните органи на държавите членки, които си сътрудничат, са определени в Хагските конвенции. Освен това те са посочени като успешен модел на сътрудничество и в регламента.

Всяка държава членка определя един или повече централни органи, които да подпомагат прилагането на регламента, и определя географската или функционалната компетентност на всеки от тях.

От друга страна, в Практическото ръководство³⁴ се посочва идеалната ситуация в това отношение, а именно, че определените органи „съвпадат с органите, определени съгласно Хагската конвенция от 1980 г.“

Държавите членки уведомяват Комисията за всички потенциални промени в процедурите и организацията на централните органи. Комисията прави тази информация публично достъпна. Информацията е достъпна на уебсайта „e-justice.europa.eu“.

В регламента се предвижда централните органи да предоставят информация за националните закони и процедури и да предприемат мерки за подобряване на прилагането на настоящия регламент и за засилване на сътрудничеството си. За тази цел се използва създадената от него Европейска съдебна мрежа по граждански и търговски дела (членове 54 и 58).

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА НА РЕГЛАМЕНТА И ХАГСКАТА КОНВЕНЦИЯ ОТ 1996 Г.

Като се има предвид, че правните инструменти на ЕС имат предимство пред всички други многостранни и двустранни споразумения, за държавите членки регламентът замества съществуващите към момента на влизане в сила на регламента конвенции, които са сключени между две или повече държави членки и се отнасят до въпроси, уредени от регламента (член 59 от регламента). В член 60 от регламента са изброени тези конвенции.

Член 61 от регламента урежда връзката с Хагската конвенция от 1996 г. по начин, по който регламентът има предимство при следните условия: когато съответното дете има обичайно местопребиваване на територията на държава членка; по отношение на признаването и изпълнението на съдебно решение, постановено от съд на държава членка на територията на друга държава членка, дори ако съответното дете има обичайно местопребиваване на територията на трета държава, която е договаряща страна по посочената конвенция.

³⁴ Практическо ръководство, бележка 6, стр. 83.

Ако детето няма обичайно местопребиваване на територията на държава членка, регламентът няма да има предимство пред Хагската конвенция от 1996 г., така че може да се прилага член 6, параграф 2 от Хагската конвенция от 1996 г. (който предвижда компетентност въз основа на присъствието на детето на територията на държава, която е договаряща страна по посочената конвенция), а не член 13 от Регламента (който също предвижда компетентност въз основа на присъствието на детето, но в държава - членка на ЕС).

Решенията, постановени в съответствие с Хагската конвенция от 1996 г., не подлежат на тълкуване от Съда на ЕС.

Практическото ръководство за прилагане на регламента предоставя допълнителни обяснения по отношение на връзката между регламента и Хагската конвенция от 1996 г. Следва да се подчертае, че разпоредбите на Хагската конвенция от 1996 г. относно приложимото право се прилагат във всички случаи, тъй като регламентът не предвижда такива разпоредби.³⁵

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА НА РЕГЛАМЕНТА И ХАГСКАТА КОНВЕНЦИЯ ОТ 1980 г.

Като се има предвид съществуването на Хагската конвенция от 1980 г. и нейното значение за прилагането, по-специално като се вземе предвид, че всички държави - членки на ЕС, също са договарящи страни по Хагската конвенция от 1980 г., регламентът само допълва разпоредбите на Хагската конвенция от 1980 г. Поради това регламентът не определя правно основание за постановяване на решение за разпореждане или отказ на дете в случай на неправомерно отвеждане или задържане, а препраща към прилагането на членове 12 и 13 от Хагската конвенция от 1980 г., дори ако случаят включва две държави - членки на ЕС (вж. разясненията в настоящото ръководство във връзка с членове 10 и 11 от Регламента).

Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по **брачни дела** и делата, свързани с родителската отговорност, и относно **международното отвлечане на деца (преработен текст)**.

Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца (преработен текст) (наричан по-долу „Регламентът“) се прилага от 1 август 2022 г. във всички държави—членки на ЕС, с изключение на Дания (точка 96 от преамбюла).

³⁵ Предвид факта, че Регламент Брюксел II не съдържа разпоредби относно приложимото право, съгласно членове 61 и 62 от Регламент Брюксел II bis Хагската конвенция от 1996 г. продължава да има действие по отношение на въпроси, които не са уредени от Регламент Брюксел II bis. По тази причина разпоредбите на Хагската конвенция от 1996 г. относно приложимото право се прилагат заедно с разпоредбите на Регламент Брюксел II bis относно компетентността, признаването и изпълнението.

Регламентът не предвижда никакви съществени изменения, доколкото те се отнасят до брака.

Значителните изменения обхващат родителската отговорност и международното отвлечане на деца, както ясно показва името на регламента.

Преамбюлът съдържа 98 елемента (за разлика от преамбюла на Регламент Брюксел IIa, който съдържа само 33 елемента). По-голямата част от тях обхващат защитата и осигуряването на защита на правата и благосъстоянието на децата и се позовават пряко на член 24 от Хартата на основните права на Европейския съюз и на Конвенцията на ООН за правата на детето от 20 ноември 1989 г. (точка 19 от преамбюла).

В преамбюла се посочват и основанията за неприлагането му в случай на процедурите, изброени в член 1, параграф 4.

По-специално, Регламентът изяснява правото на детето да му бъде предоставена възможност да изрази своите възгледи по време на производството (точка 2 от преамбюла).

Фактът, че терминологията, използвана в Регламент Брюксел IIa („изслушване“), е променена, ясно показва значението на този принцип, тъй като изразяването на възгледи представлява право на детето, а не задължение, с условия, които следва да бъдат изпълнени в процеса на определяне на възгледите, за разлика от „изслушването“, което в правен смисъл предполага задължения и степен на правна „строгост“.

Освен това, за разлика от Брюксел IIa, в регламента се съдържа подробно обяснение на връзката на регламента с Хагската конвенция от 25 октомври 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца (наричана по-долу „Хагската конвенция от 1980 г.“) и връзката с друг много важен инструмент на международното частно право в областта на семейното право - Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (наричана по-долу „Хагската конвенция от 1996 г.“).

Регламентът въвежда нова характеристика, като в член 2 определя „детето“ като всяко лице на възраст под 18 години.

По отношение на настояществото регламентът не включва разпоредба за пророгация на юрисдикцията и това представлява значителна промяна. Пророгацията на компетентността е уредена чрез препращане към споразумението за избор на съд (член 10 от регламента).

Направена е значителна промяна по смисъла на член 15 от Брюксел IIa (членове 12 и 13 относно прехвърлянето на компетентност в регламента от 2019 г.).

Освен това регламентът разглежда временните, включително охранителните, мерки при спешни случаи в производствата във връзка с родителски права отделно от тези в производствата във връзка с развод или унищожаване на брака, тъй като те не са обхванати от общи разпоредби.

Регламентът съдържа нова разпоредба по отношение на случайните въпроси (член 16).

В допълнение към преамбюла, правото на детето да изразява своите възгледи се разглежда и в член 21.

Специална глава - ГЛАВА III - разглежда международното отвлечане на деца, като подчертава значението на съответните разпоредби.

В тази глава, обхващаща членове 22-29, се предвижда производството в случай на неправомерно отведено или задържано дете. Същата тема е разгледана в член 11 от Регламента Брюксел IIa.

Новите разпоредби допълват правилата на Хагската конвенция от 1980 г. по отношение на държавите членки, по-специално процедурите, провеждани от централния орган и съда (срок от шест седмици), отнасят се до алтернативното разрешаване на спорове, многократно определят правото на детето да изразява своите възгледи, уреждат производствата за връщане на детето и изпълнението на решенията, постановяващи връщането на детето (производства в срок от шест седмици).

Процедурата след отказ на съда да върне детето съгласно член 13, параграф 1, буква б) и член 13, параграф 2 от Хагската конвенция от 1980 г. е подробно описана (член 29).

Частта, в която се определя производството във връзка с признаването на съдебни решения на една държава членка в друга държава членка, е допълнена с разпоредби относно документите, придружаващи молбата.

Направена е съществена промяна по отношение на съдебните решения във връзка с родителската отговорност, които не подлежат на декларация за изпълняемост, при условие че същите решения са станали изпълняеми в държавата членка по произход. Същото правило беше приложимо само към съдебните решения относно правото на лични отношения и връщането на детето в случай на отвлечане на дете в Регламент Брюксел IIa.

Цялата глава относно признаването и изпълнението е изменена, но най-вече по отношение на техническите подробности, т.е. последователността на разпоредбите в съответната глава е променена. Също така някои от тях бяха допълнени. По отношение на съдържанието измененията са направени най-вече във връзка с решенията относно родителската отговорност.

Разпоредбите относно сътрудничеството по въпроси, свързани с родителската отговорност, също бяха допълнени.

Добавени са две нови глави - глава VI - Общи разпоредби, в която се определят правилата за комуникация между съдилищата, събиране и предаване на информация, уведомяване на субекта на данните, неразкриване на информация и езици, както и глава VII Делегирани актове.

При това положение следва, че основният акцент на тази преработка на Брюксел IIa е бил разширяването и установяването на взаимно доверие между органите на държавите членки с цел ускоряване на производствата по въпроси, свързани с родителската отговорност, и съпътстващите производства, като се спазва принципът на висшия интерес на детето, както ясно се вижда от предоставянето на детето на правото да изразява своите възгледи и подробното разработване на производствата в случай на международно отвличане на деца.

Трансгранични бракоразводни производства съгласно Регламент Брюксел IIa

1. Правно основание и източници на правото за трансгранични бракоразводни производства в рамките на ЕС

Правното основание за всеки регламент на ЕС в областта на международното семейно право е предвидено в Договора за функционирането на Европейския съюз.

В съответствие с член 81, параграф 1 Европейският съюз развива съдебно сътрудничество по граждански дела с трансгранично значение въз основа на принципа на взаимно признаване на съдебни решения и решения по извънсъдебни дела. Това сътрудничество може да включва приемането на мерки за сближаване на законовите и подзаконовите актове на държавите-членки.

Съгласно член 81, параграф 3 „мерките, свързани със семейното право с трансгранични последици, се установяват от Съвета в съответствие със специална законодателна процедура. Съветът действа с единодушие след консултация с Европейския парламент.“

Източниците на право по дела за трансграничен развод в ЕС са:

- **Регламент Брюксел IIa**

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (Регламент Брюксел IIa).

Регламентът „Брюксел IIa“ е приложим във всички държави-членки на ЕС с изключение на Дания. В областта на брачните дела той урежда компетентността и признаването на решения за развод, законна раздяла или унищожаване на брака.

- **Регламент Рим III**

Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета от 20 декември 2010 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла (Регламент „Рим III“).

Понастоящем Регламентът „Рим III“ се прилага в 17 държави-членки на ЕС. Хърватия и Чешката република не участват в засиленото сътрудничество.

- **Международни споразумения**

Например Споразумението между бивша Югославия и бивша Чехословакия за съдебно сътрудничество по граждански, семейни и наказателни дела (Белград, 20 януари 1964 г.).

Двустранните споразумения са от значение само по въпроси, които не са обхванати от правото на ЕС (напр. правила за конфликт на закони в държавите членки, които не прилагат Регламента „Рим III“).

- **Национални актове в областта на международното частно право**

Националните актове на международното частно право са от значение само по въпросите, които не са обхванати от регламентите на ЕС или международните споразумения.

Процедурни стъпки при трансграничен развод

- **Компетентност:** Съдилищата прилагат Регламент „Брюксел IIa“
- **Приложимо право:** Съдилищата прилагат или Регламент „Рим III“, или международни споразумения, или актове на международното частно право
- **Признаване на решения:** Съдилищата прилагат Регламент „Брюксел IIa“

2. Приложно поле на Регламент „Брюксел IIa“

Времеви обхват

Регламентът по принцип се прилага от 1 март 2005 г. (вж. член 72) или от присъединяването на нова държава-членка към ЕС.

Географски обхват

Регламентът се прилага във всички държави-членки на Европейския съюз с изключение на Дания (вж. съображение 31).

Съществен обхват

Що се отнася до брачните въпроси, регламентът се прилага за развод, законна раздяла или унищожаване на брака. В него не се предвижда никакво определение на термини като „брак“ или „съпруг/съпруга“. Що се отнася до развода, законната раздяла или унищожаването на брака, Регламентът „Брюксел IIa“ се прилага само за прекратяване на брачните връзки и не разглежда въпроси като основания за развод, имуществени последици от брака или други допълнителни мерки.

Съдебна практика: C-294/15 *Mikolajczyk*³⁶

(Допустимост на иск за унищожаване на брака, предявен от трето лице след смъртта на единия от съпрузите)

Решение:

Регламент „Брюксел IIa“ трябва да се тълкува в смисъл, че иск за унищожаване на брака, предявен от трето лице след смъртта на единия от съпрузите, попада в приложното поле на регламента.

Член 3, параграф 1, буква а), пето и шесто тире от Регламент „Брюксел IIa“ трябва да се тълкуват в смисъл, че лице, различно от един от съпрузите, което предявява иск за унищожаване на брака, не може да се позовава на основанията за компетентност, посочени в тези разпоредби.

3. Правила относно компетентността

а) Обща компетентност (член 3)

По дела, свързани с развод, законна раздяла или унищожаване на брака, компетентни са съдилищата на държавата-членка.

(а) на чиято територия:

- *съпрузите имат обичайно местопребиваване, или*
- *съпрузите са имали последно обичайно местопребиваване, доколкото единият от тях все още живее там, или*
- *обичайното местопребиваване на ответника, или*
- *в случай на съвместна молба един от съпрузите е с обичайно местопребиваване, или*
- *заявителят има обичайно местопребиваване, ако е пребивавал там поне една година непосредствено преди подаването на заявлението, или*
- *кандидатът има обичайно местопребиваване, ако е пребивавал там най-малко шест месеца непосредствено преди подаването на молбата*

³⁶ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=184506&text=&dir=&doclang=EN&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=2143070>

и е гражданин на съответната държава-членка или, в случая на Обединеното кралство и Ирландия, има „местожителство“ там;

(б) на гражданството на двамата съпрузи или, в случая на Обединеното кралство и Ирландия, на „местожителството“ на двамата съпрузи.

Коментар:

Въпреки че правилата в член 3 предвиждат голям набор от юрисдикции (има седем различни свързващи фактора), регламентът официално не позволява избор на съд. Правилата за компетентност са алтернативни, което означава, че ако са изпълнени повече от едно от тях, заявителят е свободен да избира.

Правилата относно компетентността се основават главно на обичайното местопребиваване на съпрузите или на тяхното гражданство. Не съществува йерархия между различните свързващи фактори.

Съдебна практика: C-168/08 *Hadadi (Hadady)*³⁷

(Съдебна компетентност по дела, свързани с развод: Съответни свързващи фактори и тяхното възможно съчетаване: обичайно местопребиваване и гражданство)

Решение:

Когато всеки от съпрузите има гражданство на едни и същи две държави членки, член 3, параграф 1, буква б) от Регламент „Брюксел IIа“ не допуска компетентността на съдилищата на една от тези държави членки да бъде отхвърлена на основание, че ищецът не посочва други връзки с тази държава. Напротив, съгласно тази разпоредба компетентни са съдилищата на държавите членки, чиито граждани са съпрузите, и съпрузите могат да сезират съда на държавата членка по свой избор.

б) Изключителен характер на компетентността (член 6)

Съпруг/съпруга, който/която:

*(а) има обичайно местопребиваване на територията на държава-членка;
или*

(б) е гражданин на държава членка или, в случая на Обединеното кралство и Ирландия, има „местожителство“ на територията на една от

³⁷ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72471&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8504905>

последните държави членки, може да бъде съден в друга държава-членка само в съответствие с членове 3, 4 и 5.

в) Субсидиарна компетентност — член 7

1. Когато никой съд на държава-членка не е компетентен съгласно членове 3, 4 и 5, компетентността се определя във всяка държава-членка от законите на тази държава.
2. По отношение на ответник, който няма обичайно местопребиваване и не е нито гражданин на държава членка, нито, в случая на Обединеното кралство и Ирландия, няма „местоживееене“ на територията на една от последните държави членки, всеки гражданин на държава членка, който има обичайно местопребиваване на територията на друга държава членка, може, подобно на гражданите на тази държава, да се възползва от правилата за компетентност, приложими в тази държава.

Коментар:

Правилата в членове 6 и 7 от регламента изключват прилагането на националните правила за компетентност, ако ответникът има обичайно местопребиваване на територията на държава членка или е гражданин на държава членка. Освен това националните правила за компетентност са приложими само и единствено ако в някоя от държавите - членки на ЕС, няма компетентен съд въз основа на членове 3-6 от Регламент „Брюксел IIa“.

Съдебна практика: C-68/07 Sundenlind Lopez³⁸

(Съдебна компетентност при бракоразводни дела: Ответникът не е гражданин или не пребивава в държава членка. Национални правила, предвиждащи прекомерна компетентност)

Решение:

Членове 6 и 7 от Регламент „Брюксел IIa“ трябва да се тълкуват в смисъл, че когато в рамките на бракоразводно производство ответникът няма обичайно местопребиваване в държава членка и не е гражданин на държава членка, съдилищата на държава членка не могат да основават компетентността си да разглеждат молбата на националното си право, ако съдилищата на друга държава членка са компетентни съгласно член 3 от този регламент.

³⁸ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=70753&text=&dir=&doclang=EN&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=5899712>

4. Завеждане на дело в съда

Закриване на съд - член 16

1. Съдът се счита за сезиран:

(а) в момента, в който документът за образуване на производството или равностоен документ е подаден в съда, при условие че ищецът впоследствие не е пропуснал да предприеме стъпките, които е трябвало да предприеме, за да бъде извършено връчване на ответника;

или

(б) ако документът трябва да бъде връчен, преди да бъде подаден в съда, в момента, в който е получен от органа, отговарящ за връчването, при условие че заявителят не е пропуснал впоследствие да предприеме стъпките, които е трябвало да предприеме, за да бъде подаден документът в съда.

Коментар:

Тъй като регламентът предвижда голямо разнообразие от критерии за определяне на компетентността, което често създава ситуации, в които двама конкуриращи се съпрузи бързат да се обърнат към различни съдилища, за да започнат производство в държавата членка, която смятат за по-благоприятна, правилата за сезиране на съда са от изключителна важност. Член 16 във връзка с член 19 (*Lis pendens* и зависими искове) дава отговор на въпроса кога се образува производството и какви са стъпките, които съдилищата трябва да следват, ако производствата, свързани с развод, законна раздяла или унищожаване на брака между едни и същи страни, са заведени в съдилища на различни държави членки. В такъв случай вторият сезиран съд спира служебно производството, докато се установи компетентността на първия сезиран съд.

Съдебна практика: C-173/16 M.H. v. M.H.³⁹

(Съдебна компетентност по брачни дела: член 16, параграф 1, буква а) - Определяне на момента, в който съдът е сезиран. Понятие за „момента, в който документът за образуване на производството или равностоен документ е подаден в съда“)

³⁹ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=181565&text=&dir=&doclang=EN&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=5901634>

Решение:

Член 16, параграф 1, буква а) от Регламент „Брюксел IIа“ трябва да се тълкува в смисъл, че „моментът, в който документът за образуване на производството или равностоеен на него документ е подаден в съда“ по смисъла на тази разпоредба, е моментът, в който този документ е подаден в съответния съд, дори ако съгласно националното право подаването на този документ само по себе си не води до незабавно образуване на производство.

5. Признаване на съдебно решение

Признаване на съдебно решение — член 21

1. *Съдебно решение, постановено в една държава-членка, се признава в другите държави-членки, без да се изисква специална процедура.*
2. *По-специално и без да се засяга параграф 3, не се изисква специална процедура за актуализиране на регистрите за гражданско състояние на държава-членка въз основа на решение за развод, законна раздяла или унищожаване на брак, постановено в друга държава-членка, което не подлежи на по-нататъшно обжалване съгласно правото на тази държава-членка.*
3. *Без да се засягат разпоредбите на раздел 4 от настоящата глава, всяка заинтересована страна може, в съответствие с процедурите, предвидени в раздел 2 от настоящата глава, да поиска решение за признаване или непризнаване на съдебното решение. Местната компетентност на съда, включен в списъка, за който всяка държава членка уведомява Комисията съгласно член 68, се определя от вътрешното право на държавата членка, в която е образувано производството за признаване или непризнаване.*
4. *Когато признаването на съдебно решение е повдигнато като инцидентен въпрос пред съд на държава членка, този съд може да се произнесе по този въпрос.*

Основания за непризнаване на решения, свързани с развод, законна раздяла или унищожаване на брака - член 22

Не се признава съдебно решение, свързано с развод, законна раздяла или унищожаване на брака:

- (a) ако такова признаване е в явно противоречие с обществения ред на държавата членка, в която се иска признаване;
- (б) когато то е постановено в отсъствието на ответника, ако на ответника не е бил връчен документът, с който е образувано производството, или равностоен документ в достатъчен срок и по начин, който да му позволи да организира защитата си, освен ако не се установи, че ответникът е приел решението недвусмислено;
- (в) ако то е несъвместимо с решение, постановено в производство между същите страни в държавата членка, в която се иска признаване; или
- (г) ако то е несъвместимо с по-ранно съдебно решение, постановено в друга държава членка или в трета държава между същите страни, при условие че по-ранното съдебно решение отговаря на условията, необходими за признаването му в държавата членка, в която се иска признаване.

Коментар:

Признаването на съдебни решения за развод, законна раздяла или унищожаване на брак в рамките на ЕС по силата на Регламент „Брюксел IIa“ следва да бъде почти автоматично — не се изисква специална процедура. Същото важи и за актуализирането на регистрите за гражданско състояние на дадена държава-членка. Съществуват само ограничен брой основания за непризнаване, като например: а) клауза за обществен ред, б) минимални процесуални гаранции, в) несъвместимост с по-ранно решение, постановено в държавата членка на признаване, и накрая, г) несъвместимост с по-ранно чуждестранно решение, което може да бъде признато в държавата членка на признаване.

Регламент (ЕС) 2016/1191 за насърчаване на свободното движение на гражданите чрез опростяване на изискванията за представяне на някои официални документи в Европейския съюз

1. Приложимост и цел на регламента

Регламент (ЕС) 2016/1191 на Европейския парламент и на Съвета от 6 юли 2016 г. за насърчаване на свободното движение на гражданите чрез опростяване на изискванията за представяне на някои официални документи в Европейския съюз и за изменение на Регламент (ЕС) № 1024/2012 се прилага от 16 февруари 2019 г.

2. Обхват на регламента

Настоящият регламент се прилага за публични документи, издадени от органите на дадена държава членка в съответствие с нейното национално право, които трябва да бъдат представени на органите на друга държава членка и чиято основна цел е да установят един или повече от следните факти:

- (а) раждане;
- (б) лицето е живо;
- (в) смърт;
- (г) име;
- (д) брак, включително правоспособност за сключване на брак и семейно положение;
- (е) развод, законна раздяла или унищожаване на брака;
- (ж) регистрирано партньорство, включително правоспособност за сключване на регистрирано партньорство и статут на регистрирано партньорство;
- (з) прекратяване на регистрирано партньорство, законна раздяла или анулиране на регистрирано партньорство;
- (и) родителство;
- (й) приемане;
- (к) местоживеење и/или пребиваване;

- (л) националност;
- (м) липса на криминално досие, при условие че публичните документи за този факт са издадени за гражданин на Съюза от органите на държавата-членка, чийто гражданин е той.

Освен това регламентът се прилага и за публични документи, чието представяне може да се изисква от граждани на Съюза, пребиваващи в държава членка, на която не са граждани, когато тези граждани желаят да гласуват или да се кандидатира в избори за Европейски парламент или в общински избори в държавата членка на пребиваване.

3. Развитие на разпространението на публични документи в ЕС

Регламентът води до развитие на движението на публични документи в ЕС в две посоки:

а) освобождаване от легализация или други подобни формалности; б) създаване на многоезични стандартни формуляри.

а) Освобождаване от легализация и други подобни формалности

С регламента се премахва изискването за по-висока степен на проверка (т.нар. суперлегализация) на документите, както и за проверка с клауза апостил съгласно Конвенцията за премахване на изискването за проверка на чуждестранни публични актове (т.нар. Хагска конвенция за апостила). Публичните документи, издадени в някоя от държавите - членки на ЕС, включително техните (първи) заверени копия или електронни версии, се разпространяват в рамките на Европейския съюз, без да е необходима допълнителна проверка.

Въпреки това проверката под формата на клауза за апостил не е отменена или забранена от регламента. При поискване е възможно да се продължи проверката на регистрационни и други документи. Съответните административни органи на държавите членки предоставят на обществеността необходимата информация за това в кои случаи публичните документи следва да бъдат освободени от проверка.

Забележка: Документите, издадени от частни лица, са изключени от обхвата на регламента поради различното им правно естество.

б) Създаване на многоезични стандартни формуляри

С регламента се въвеждат многоезични стандартни формуляри за най-често използваните видове публични документи. Те имат за цел да сведат до минимум изискванията и разходите за получаване на официални преводи на публични документи. Многоезичните стандартни формуляри не се издават автоматично, а само по искане на упълномощено лице. Обикновено формулярът се прилага към публичния документ от органа, който го е издал, и трябва да съдържа датата на издаване, подпис, печат или подпечатка.

Целта на многоезичните стандартни формуляри е да улеснят превода на публични документи в нормални ситуации. Формулярите съдържат само основните данни от документа. За редица публични документи, чието съдържание не може да бъде надлежно отчетено в многоезичния стандартен формуляр, като например някои категории съдебни решения, ще продължи да се прилага пълен официален превод на документа, освен ако изискването за превод не е премахнато от друго законодателство (като например решенията за развод в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност).

В случай на регистрационни документи на чужд език, които освен основната информация съдържат и други раздели, съдържащи бележки или други текстове, доказващи определени факти, засягащи производството, ще бъде необходимо да се приложи или официален превод на целия документ, или поне на частта, която не е обхваната от многоезичния формуляр.

Категорията на публичните документи, за които ще се издава многоезичен формуляр, е по преценка на отделните държави-членки на ЕС. Като цяло това ще бъдат онези публични документи, които имат стандартизиран формуляр.

Многоезичният стандартен формуляр може да се използва само в друга държава членка и трябва да бъде представен заедно с публичния документ, към който е приложен.

Ако дадена държава членка позволява представянето на заверено копие на публичен документ вместо оригинала, органите на тази държава членка трябва да приемат заверено копие, издадено в държавата членка, в която е издаден публичният документ.

Образци на многоезични стандартни формуляри са дадени в приложението към регламента за публичните документи. Това са формуляри, допълнени от многоезичен речник на стандартните наименования на елементите. Преводът на чуждоезичен документ, при който се използва формулярът, трябва да бъде направен на официалния език (един от официалните езици) на държавата, на чиято територия ще бъде представен документът.

4. Обмен на информация и сътрудничество между държавите членки

Когато органите на държава-членка, в която е представен публичен документ или негово заверено копие, имат основателни съмнения относно автентичността на този публичен документ или неговото заверено копие, те се свързват и консултират помежду си чрез Информационната система за вътрешния пазар („ИСВП“).

Зузана ФишEROVA

В момента г-жа ФишEROVA работи като директор на Международния отдел по граждански дела в Министерството на правосъдието на Чешката република. Тя е завършила Юридическия факултет и Философския факултет на Карловия университет в Прага. От 2005 г. работи на различни длъжности в Министерството на правосъдието на Чешката република. През януари 2012 г. е назначена за генерален директор, отговарящ за международните отношения. От 2015 г. оглавява Международния отдел по граждански дела. Представява Чешката република в различни организации и комитети (Комитет по гражданско право в Съвета на ЕС, Европейска съдебна мрежа по граждански и търговски дела, Комитет за правно сътрудничество на Съвета на Европа, Настоятелски съвет на Академията по европейско право, Хагска конференция по международно частно право и др.) Тя има богат опит в преподаването на международно частно право (особено семейно право) и трансгранично съдебно сътрудничество по граждански и търговски дела. Редовно изнася лекции за съдии в Съдебната академия на Чешката република или в Съдебната академия на Словашката република. Често участва и в конференции и семинари, организирани от Чешката адвокатска колегия или от Нотариалната камара на Чешката република. Тя има опит като лектор за EJTN и за Академията по европейско право (ERA). И накрая, което е важно, тя преподава международно частно право в Юридическия факултет на Карловия университет в Прага.

Тияна КОКИЧ

Съдия Кокич работи като съдия в Загребския общински граждански съд от 1998 г., от 2010 г. като съдия по семейни дела в съда, а по-късно и като ръководител на семейното отделение на съда. От 2017 г. тя е съдия за контакт по семейни дела на Европейската съдебна мрежа за Хърватия, а от 2019 г. е съдия за връзка на мрежата. Завършила е Юридическия факултет на Загребския университет и има богат опит в програми, свързани със семейното право, на национално и международно равнище.

Институт CEELI (www.ceeliinstitute.org)

Институтът CEELI е независима организация с нестопанска цел със седалище в Прага, която се занимава с провеждане на обучения и подготовка на юристи. Вече второ десетилетие CEELI е обучил над 10 000 съдии, прокурори и адвокати от над 50 държави по теми, вариращи от ефективност на съдилищата, през антикорупционни разследвания, съдебна етика до права на човека. CEELI е организирал програми в страните от ЕС, включително Централна и Източна Европа, бившите съветски републики, Близкия изток и Северна Африка и Южна Азия.

Асоциация на хърватските съдии

Асоциацията на хърватските съдии (Udruga hrvatskih sudaca - UHS) е основана през 1991 г. и е единствената съдебна асоциация в Хърватия. В нея членуват 1 185 съдии, разделени в 21 местни клона. Целите на Асоциацията са насърчаване на конституционността и законността като висши правни и етични ценности, защита на независимостта на съдебната власт, достойнството на съдиите и съдийската професия, насърчаване на професионалните интереси и обучение на съдиите.

Тази програма е финансирана от програма
„Правосъдие“ на Европейския съюз
(2014—2020 г.).

CEELI Institute

Villa Grébovka

Havlíčkovy Sady 58

120 00 Prague

Czech Republic

www.ceeliinstitute.org

office@ceeli.eu